

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

ВЛАСОВ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

Допускається до захисту:
в.о. завідувача кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої
політики, професор, д.е.н., доцент
_____ В.В. Лимар
« _____ » _____ 2024 р.

**ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ МІЖНАРОДНОЇ КОЛЕКТИВНОЇ
БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ**

Спеціальність 291 Міжнародні відносини регіональні студії та суспільні
комунікації

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:
Теміров Ю.Т., доцент кафедри
міжнародних відносин і зовнішньої політики,
к.іст.н., доцент

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ECTS/за національною шкалою)

Голова ЕК:
Кулявець В.Г., к.е.н.,
доцент

(підпис)

Вінниця - 2024

АНОТАЦІЯ

Власов О.В. Особливості сучасної міжнародної колективної безпеки в контексті геополітичних викликів. Спеціальність 291 Міжнародні комунікації та медіація в умовах конфліктного врегулювання. Донецький національний університет імені Василя Стуса. Вінниця. 2024.

У роботі розглядаються особливості сучасної міжнародної колективної безпеки в контексті геополітичних викликів. Аналізуються історія формування концепції, сучасне розуміння та складові міжнародної колективної безпеки. Досліджуються геополітичні тенденції, вплив націоналізму, тероризму, конфліктів на міжнародну безпеку. Робота висвітлює роль міжнародних організацій, механізми співробітництва та формування системи міжнародної колективної безпеки в умовах геополітичних викликів.

Результати дослідження можуть служити основою для кращого розуміння механізмів забезпечення безпеки на міжнародному рівні та розробки рекомендацій щодо подальших заходів у цій сфері.

Ключові слова: міжнародна колективна безпека, конфлікти, міжнародне співробітництво, націоналізм, тероризм.

97 с., 2 дод., бібліограф.: 38 найм.

Vlasov A.V. Features of modern international collective security in the context of geopolitical challenges. Specialty 291 International Communications and mediation in conflict resolution. Vasyl Stus Donetsk National University. Vinnytsia. 2024.

The paper examines the features of modern international collective security in the context of geopolitical challenges. The article analyzes the history of concept formation, modern understanding and components of international collective security. The article examines geopolitical trends, the impact of nationalism, terrorism, and conflicts on international security. The paper highlights the role of international organizations, mechanisms of cooperation and the formation of a system of international collective security in the context of geopolitical challenges.

The results of the study can serve as a basis for a better understanding of security mechanisms at the international level and the development of recommendations for further measures in this area.

Keywords: international collective security, conflicts, international cooperation, nationalism, terrorism.

97 p., 2 applications, bibliography: 38 items.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧОК, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ.....	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «МІЖНАРОДНА КОЛЕКТИВНА БЕЗПЕКА».....	9
1.1 Історичний огляд формування концепції міжнародної колективної безпеки.....	9
1.2 Сучасне розуміння поняття "міжнародна колективна безпека"	14
1.3 Основні складові міжнародної колективної безпеки.....	22
РОЗДІЛ 2 ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНУ КОЛЕКТИВНУ БЕЗПЕКУ	29
2.1 Геополітичні тенденції сучасної світової політики	29
2.2 Націоналізм, тероризм, екстремізм та їх вплив на міжнародну безпеку	36
2.3 Конфлікти та війни у сучасному світі та їх вплив на міжнародну безпеку	43
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ.....	52
3.1 Роль міжнародних організацій в забезпеченні міжнародної колективної безпеки	52
3.2 Механізми міжнародного співробітництва в забезпеченні міжнародної безпеки	58
3.3 Формування системи міжнародної колективної безпеки в контексті геополітичних викликів	63
ВИСНОВКИ.....	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ.....	84

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧОК, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

МО – міжнародні організації

НАТО - North Atlantic Treaty Organization (Організація Північноатлантичного договору)

ООН – Організація об'єднаних націй

ЄС – Європейський союз

ОДКБ – Організація договору про колективну безпеку

ЛАД – Ліга арабських держав

СНД – Союз незалежних держав

АС – Африканський союз

РБ ООН – Рада безпеки Організації об'єднаних націй

ЗСУ – Збройні сили України

КНДР – Корейська народна демократична республіка

ВСТУП

Актуальність теми. Побоювальними індикаторами змін у системі регіональної безпеки в Європі та на міжнародному рівні на початку XXI століття стали неефективні заходи глобальної спільноти та провідних світових учасників у відношенні агресивної політики Росії в Придністров'ї, конфліктів в Грузії у 2008 році, анексії Криму у 2014 році, зміцнення авторитаризму в Білорусі, а також численні дезінформаційні кампанії в США і ЄС, особливо в країнах Балтії, колишніх радянських сферах впливу. Ці події в значній мірі визначили передумови для розпочатку російсько-українського конфлікту.

Агресивна політика Кремля проти України стала найсерйознішим викликом для системи міжнародної та регіональної безпеки з часів Другої світової війни. Цей конфлікт викрив неефективність безпекових інститутів, що були створені понад 70 років тому, та знову поставив під сумнів роль міжнародних організацій та суверенних держав у збереженні миру. Водночас залишаються неясними перспективи у відносинах Україна-НАТО та можливі варіанти майбутнього мирного врегулювання, що буде мати важливий вплив на європейський та світовий порядок.

Дослідженням окремих аспектів і особливостей сучасної міжнародної колективної безпеки в контексті геополітичних викликів приділяли велику увагу вітчизняні і зарубіжні вчені, а саме К.В.Зарембо, О.І.Пошедіна, І.Тодорова, О.С.Александрова, В. Ціватий, Д.М. Шебаніц, Р. Арон, Г. Моргентау, К. Уолтц, Х. Булл, Л. Міллер, Р. Купер та ін.

Разом з тим вивчення опублікованих за досліджуваною проблемою робіт дозволило зробити висновок про те, що існує низка теоретичних і практичних питань, які ще не повною мірою висвітлені, досліджені та узагальнені.

Метою дослідження є систематизація та аналіз особливостей сучасної міжнародної колективної безпеки в контексті геополітичних викликів. Робота спрямована на вивчення теоретичних основ поняття "міжнародна колективна безпека" з історичного та сучасного поглядів, зокрема, досліджуються етапи

формування концепції міжнародної колективної безпеки, розуміння цього поняття в сучасних умовах та основні складові її функціонування. Додатково, вивчається вплив геополітичних викликів, таких як геополітичні тенденції, націоналізм, тероризм та конфлікти, на міжнародну колективну безпеку.

Поставлена мета обумовлює вирішення низки **завдань**:

- дослідити історичний огляд формування концепції міжнародної колективної безпеки;
- визначити сучасне розуміння поняття "міжнародна колективна безпека";
- встановити основні складові міжнародної колективної безпеки;
- проаналізувати геополітичні тенденції сучасної світової політики;
- дослідити націоналізм, тероризм, екстремізм та їх вплив на міжнародну безпеку;
- проаналізувати конфлікти та війни у сучасному світі та їх вплив на міжнародну безпеку;
- визначити роль міжнародних організацій в забезпеченні міжнародної колективної безпеки;
- уточнити механізми міжнародного співробітництва в забезпеченні міжнародної безпеки;
- дослідити формування системи міжнародної колективної безпеки в контексті геополітичних викликів.

Об'єктом дослідження є сучасна система міжнародної колективної безпеки в контексті геополітичних викликів.

Предметом дослідження є особливості сучасної міжнародної колективної безпеки в контексті геополітичних викликів.

Теоретико-методологічною базою магістерської роботи є наукові розробки українських та зарубіжних вчених із проблем сучасної міжнародної колективної безпеки.

У процесі проведення дослідження використовувалися методи аналізу та синтезу, наукової абстракції та системного підходу (досліджене та визначене поняття міжнародної колективної безпеки, формування системи міжнародної колективної безпеки тощо).

В процесі дослідження за допомогою діалектичного методу досліджено категорію «міжнародна колективна безпека». Також використовувалися методи статистичного спостереження, логічного і порівняльного аналізу (для дослідження міжнародної колективної безпеки), метод аналізу та синтезу (для дослідження формування системи міжнародної колективної безпеки в контексті геополітичних викликів).

Теоретичне та практичне значення магістерської роботи полягають у розкритті концепції "міжнародна колективна безпека" та вивченні її історичного контексту. На теоретичному рівні робота вносить важливий внесок у розуміння сучасних викликів та особливостей системи безпеки. З практичної точки зору вона може слугувати основою для розробки стратегій управління міжнародною безпекою та вдосконалення системи колективної безпеки в умовах глобальної нестабільності. Результати роботи можуть бути використані для прийняття рішень міжнародними організаціями та країнами в галузі забезпечення безпеки.

Наукові результати дослідження:

1. Історичний розвиток концепції міжнародної колективної безпеки: Досліджено етапи та перетворення концепції на протязі історії, відзначено ключові події та впливові тенденції її становлення.
2. Сучасне розуміння "міжнародної колективної безпеки": Визначено та аналізовано сучасні інтерпретації та відомчення поняття, включаючи відмінності та спільні аспекти у різних держав та організаціях.
3. Основні складові міжнародної колективної безпеки: Встановлено ключові елементи та фактори, що визначають ефективність системи колективної безпеки на міжнародному рівні.

4. Геополітичні тенденції та їх вплив: Проаналізовано сучасні геополітичні тенденції світової політики та визначено, як вони взаємодіють з концепцією міжнародної колективної безпеки.

Результати кваліфікаційної магістерської роботи апробовані на V Міжнародній студентській науковій конференції «Діджиталізація науки як виклик сьогодення» (м. Суми, 8 грудня 2023 р.) та на X Міжнародній науковій та практичній конференції «Сучасні проблеми науки, освіти та суспільства» (м. Київ, 4-6 грудня 2023 р.).

Кваліфікаційна магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 38 найменувань, 2 додатків. Загальний обсяг роботи становить 97 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ «МІЖНАРОДНА КОЛЕКТИВНА БЕЗПЕКА»

1.1. Історичний огляд формування концепції міжнародної колективної безпеки

З урахуванням складних перетворень та трансформацій в міжнародних відносинах, питання забезпечення безпеки завжди займало ключове місце у діалозі між державами. Концепція міжнародної колективної безпеки відображає не лише зусилля попередити війни, але й прагнення створити сприятливий глобальний середовище для розвитку та співпраці. Цей історичний огляд розкриє основні стадії формування цієї концепції, наукові погляди та реальні приклади, що ілюструють її реалізацію.

Зародження і ранні форми співпраці у контексті міжнародної безпеки охоплюють різноманітні історичні періоди та культури, де вже тоді почали виявлятися основні принципи та прагнення до спільності зусиль для забезпечення колективної безпеки.

У давні часи, коли державні кордони відзначалися менше чітко, племена та мали держави часто об'єднувалися в альянси або коаліції, щоб відстоювати свої інтереси та відвертати загрози зовні. Наприклад, давньогрецькі міста-держави створювали федерації, такі як Делійський союз, для спільної оборони та захисту від перської експансії. У Давньому Римі, Римська республіка утворила різні альянси та супутні держави, щоб утримувати військову силу та спільно долати загрози від племен-ворогів.

Важливим історичним етапом було створення Співдружності Шести Націй у Середньовічній Європі. Цей альянс об'єднав шість міст-держав, що знаходилися біля Середземного моря, з метою спільної торгівлі та захисту від піратства. Співдружність забезпечувала безпеку морських та торговельних маршрутів, здійснюючи патрулювання та спільні військові операції.

Ще одним прикладом є Священна альянс, створена після наполеонівських війн в XIX столітті. Основні європейські держави, такі як Росія, Австрія та Пруссія, уклали цей союз, вірячи, що вони спільно можуть зберегти мир та стабільність в Європі [1].

Історія також демонструє появу міжнародних конгресів та конференцій, які відбувалися в XIX столітті. Наприклад, Конгрес у Відні 1814-1815 років після кінця Наполеонівських війн встановив новий європейський порядок, покладаючи акцент на збереження стабільності та балансу сил. [2]

Всі ці історичні приклади демонструють, як ідея співпраці та колективної безпеки була вбачена в давні часи як важливий інструмент забезпечення стабільності та захисту від загроз.

Ліга Націй, яка виникла після завершення Першої світової війни, може бути визнана однією з найважливіших спроб створення систематичної співпраці між державами з метою забезпечення міжнародної безпеки та миру.

Створена на підставі принципів "суверенності та територіальної цілісності держав", Ліга Націй мала на меті запобігання новим конфліктам шляхом розв'язання міжнародних спорів через мирні переговори та арбітраж. Основна ідея полягала в тому, щоб держави здійснювали колективну оборону та спільні дії для стримування агресорів.

Один з ключових документів Ліги Націй - Статут, був частиною Версальського договору 1919 року. [3] Статут містив важливий принцип колективної безпеки, відповідно до якого напад на одну державу вважався нападом на всі члени Ліги. Це передбачало обов'язок інших держав допомагати атакованій державі відвертати агресію.

Наприклад, у 1920-х роках Ліга успішно вирішила суперечку між Швецією та Фінляндією щодо Аландських островів, яка могла призвести до військового конфлікту. Ліга зобов'язала Фінляндію передати острови Швеції під міжнародним наглядом, що дозволило уникнути насильства. [4]

Однак недоліки та обмеження Ліги стали очевидними у випадках, коли деякі держави порушували її принципи. Ліга не мала своїх власних військових

сил, а спирався на внесення військового контингенту держав-членів в разі загрози. Процес прийняття рішень був неефективним, адже кожна держава мала право вето, що призводило до паралізування діяльності.

Після того, як Ліга не змогла запобігти Другій світовій війні, її роль та значущість стали суттєво занедбані. Однак ідея колективної безпеки, яка була розроблена та випробувана через досвід Ліги Націй, визнається дотепер як важливий елемент міжнародної політики. У 1945 році Організація Об'єднаних Націй була створена з метою виправити недоліки Ліги та побудувати міцний міжнародний інститут для забезпечення миру та стабільності на міжнародній арені.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) виступила як наступна спроба побудувати систему колективної безпеки та співпраці між державами з метою забезпечення світового миру та зменшення загроз.

ООН створила у себе значно більше можливостей та інструментів для забезпечення міжнародної безпеки порівняно з Лігою Націй. Організація мала власні миротворчі сили, можливість налагоджувати економічні санкції та медіаторські дії у міжнародних конфліктах. Головною ціллю ООН було зберегти світовий мир, розвивати співпрацю між націями та вирішувати міжнародні спори шляхом мирних засобів.

Принцип колективної безпеки, який передбачав взаємну допомогу в разі агресії однієї держави проти іншої, знову став важливою складовою ООН. Організація створила Раду Безпеки, у якій п'ять постійних членів - Сполучені Штати Америки, Російська Федерація, Велика Британія, Франція та Китай, - мають право вето, що дозволяє їм блокувати будь-яке рішення. Це може бути інструментом як для попередження конфліктів, так і для застосування політичних чи економічних тиску на інші держави. [5]

Проте, на практиці, ідеалізм ООН не завжди відповідає реальності. Розблокування рішень у Раді Безпеки може бути дуже складним завданням через вето постійних членів. Деякі країни можуть використовувати своє право

вету для власних інтересів, не завжди відповідаючи принципам загальної безпеки.

Крім того, ООН має часом обмежену ефективність в реагуванні на глобальні виклики, такі як тероризм, конфлікти з бідністю та екологічні кризи. Водночас, зростання геополітичних ризиків, напруженість міжнародних відносин та важкість забезпечити консенсус серед всіх держав часто ускладнюють вирішення проблем.

Зважаючи на це, ООН залишається суперечливою інституцією, яка продовжує викликати обговорення щодо її ролі та можливостей у забезпеченні міжнародної колективної безпеки.

Сучасні реалії та виклики в контексті міжнародної колективної безпеки відображають складну та змінну картину світової політики. Глобалізація, технологічний прогрес та розмаїття загроз створюють нові вимоги до співпраці між державами та міжнародними організаціями.

Тероризм та кіберзагрози. Зростання терористичних актів та кібератак свідчать про те, що традиційні методи забезпечення безпеки потребують перегляду. Терористичні групи використовують нові технології для координації та реалізації своїх планів. Міжнародна співпраця в області протидії тероризму та кіберзагрозам стала надзвичайно важливою, оскільки ці загрози не зупиняються на кордонах.

Глобальні пандемії. Криза COVID-19 підкреслила важливість міжнародної співпраці в управлінні пандеміями та охороні здоров'я. Здатність вчасно взаємодіяти та обмінюватися інформацією є вирішальною для ефективної боротьби з пандеміями та мінімізації їхніх соціально-економічних наслідків.

Зміни клімату. Поглиблююча криза зміни клімату вимагає спільних зусиль держав для зменшення викидів парникових газів та адаптації до нових умов. Міжнародні угоди, такі як Паризька угода, є спробами об'єднати зусилля у боротьбі з цією загрозою.

Геополітичні конфлікти. Зростання геополітичних напружень між державами може викликати нові конфлікти, що потребують міжнародних дипломатичних зусиль для забезпечення стабільності та миру.

Кризи в районах конфліктів. Воєнні конфлікти та кризи в різних районах світу залишають під загрозою міжнародний порядок. Європа, Близький Схід, Північна Африка та Азія продовжують бути місцями непевності та небезпеки.

Політичні дисгармонії. Розбіжності між державами у питаннях безпеки, торгівлі та іншій політиці можуть призвести до великих напружень, які потребують дипломатичних зусиль для їх вирішення.

У контексті цих викликів, міжнародна співпраця залишається незрівнянно важливою. Організації, такі як ООН, НАТО, Європейський Союз та інші, грають роль у спільній реалізації стратегій забезпечення безпеки та стабільності. Багатосторонні угоди, дипломатичні зусилля та використання міжнародних організацій допомагають вирішувати важливі питання та зменшувати ризики конфліктів на світовій арені.

За останніми століттями ідея міжнародної колективної безпеки розвивалася від примітивних племінних альянсів до складних міжнародних організацій та угод. Від ранніх спроб об'єднатися для захисту від загроз до формальних структур співпраці, як Ліга Націй та Організація Об'єднаних Націй, історія відзначає постійне прагнення держав забезпечити стабільність та мир на міжнародному рівні.

Ліга Націй спробувала систематизувати співпрацю для забезпечення безпеки, але зіткнулася з обмеженнями, які призвели до її невдачі попередити Другу світову війну. Організація Об'єднаних Націй, виникла як наступник, розширила можливості для міжнародної співпраці, але також стикалася з викликами, такими як вето в Раді Безпеки та складність вирішення глобальних проблем.

Сучасний світ стикається з новими викликами, такими як тероризм, кіберзагрози, глобальні пандемії, зміни клімату та геополітичні конфлікти.

Відповідно, міжнародна співпраця стає ще важливішою для забезпечення миру та безпеки. Організації та міжнародні угоди відіграють роль у спільному вирішенні проблем та управлінні загрозами.

Зважаючи на різноманітність викликів та потребу у глибокій співпраці, історія показує, що забезпечення міжнародної колективної безпеки є невід'ємною частиною еволюції світового порядку. Це вимагає постійних зусиль держав, організацій та індивідів для вирішення спільних викликів та побудови майбутнього на основі співпраці та розуміння.

1.2 Сучасне розуміння поняття «міжнародна колективна безпека»

Сучасне розуміння поняття "міжнародна колективна безпека" є результатом комплексного розвитку міжнародних відносин та постійних змін у світовому політичному, соціальному та економічному контекстах. Воно охоплює широкий спектр питань та викликів, з якими стикається міжнародна спільнота, спрямованих на забезпечення миру, стабільності та безпеки на глобальному рівні.

Перш за все, сучасне розуміння міжнародної колективної безпеки враховує широкий спектр загроз, з якими суспільство стикається сьогодні. Від традиційних воєнних конфліктів і тероризму до нових викликів, таких як кібербезпека, пандемії, кліматичні зміни та нерозповсюдження ядерної зброї, міжнародна колективна безпека стала більш комплексною та мультидисциплінарною.

Другим важливим аспектом сучасного розуміння є визнання взаємозв'язку між безпекою держави та безпекою людини. Це означає, що міжнародна колективна безпека не обмежується лише захистом державних кордонів і військовою безпекою, але також включає забезпечення прав людини, соціально-економічного розвитку та запобігання глобальним кризам, що впливають на життя людей.

Третім аспектом є визнання значення спільної дії та колективних зусиль у забезпеченні міжнародної безпеки. У світі, де глобальні проблеми перетинають національні кордони, співпраця, діалог та міжнародна система правил і норм стають ключовими чинниками успіху. Організації, такі як Організація Об'єднаних Націй, Рада Безпеки та регіональні блоки, сприяють координації дій, розробці стратегій та спільному реагуванню на загрози міжнародної безпеки.

Нарешті, сучасне розуміння міжнародної колективної безпеки визнає важливість участі цивільного суспільства та недержавних акторів у забезпеченні безпеки. Громадянське суспільство, неправлінняні організації, приватний сектор та академічна громадськість виконують важливу роль у формуванні стратегій, викладенні ідей та просуванні рішень для досягнення міжнародної колективної безпеки.

Крім того, сучасне розуміння міжнародної колективної безпеки відображає зміни в геополітичному ландшафті та появу нових акторів та викликів. Традиційна концепція безпеки, що базувалася на відносинах між державами, поступово розширюється і враховує вплив нестатевих акторів, таких як терористичні організації, злочинні мережі, кібератаки та гібридні загрози.

Глобалізація та зростання взаємозалежності також впливають на сучасне розуміння міжнародної колективної безпеки. Глобальні проблеми, такі як економічні кризи, пандемії, міграція та зміни клімату, стають спільними викликами, що потребують співробітництва та колективних зусиль для їх вирішення. Забезпечення стабільності та безпеки вимагає глобального управління та координації зусиль усіх держав.

Крім того, сучасне розуміння міжнародної колективної безпеки включає поняття попередження конфліктів, розробки механізмів діалогу та мирного врегулювання суперечностей. Вирішення конфліктів через мирні переговори, посередництво та дипломатичні зусилля стають важливими складовими міжнародної безпеки. Розвиток превентивної дипломатії та миротворчих

механізмів допомагає уникнути ескалації конфліктів та забезпечити мирне співіснування держав.

Загалом, сучасне розуміння міжнародної колективної безпеки відображає складний характер сучасних викликів та потребу в глобальній співпраці та колективних зусиль. Це вимагає постійного оновлення стратегій, адаптації до нових загроз та залучення всіх сторін, включаючи держави, цивільне суспільство, приватний сектор та недержавні актори. Забезпечення міжнародної колективної безпеки стає важливим завданням у сучасному світі, де виклики та загрози стають все більш складними та взаємозв'язаними.

З плином часу та зміною глобальних умов, концепція "міжнародної колективної безпеки" набула нових аспектів та вимірів. Важливою частиною сучасного розуміння є розширений погляд на загрози, що можуть впливати на безпеку, включаючи соціально-економічні нерівності, внутрішні конфлікти, порушення прав людини та культурні розбіжності.

Міжнародна колективна безпека також відображає важливість збереження та підтримання міжнародного правопорядку. Вона залежить від дотримання міжнародних правил, угод та норм, які регулюють поведінку держав та їхні взаємовідносини. Стимування агресії, запобігання конфліктам та розв'язання спорів мирними шляхами стали неодмінною складовою міжнародної колективної безпеки.

Зростання важливості нерегулярних загроз, таких як кібератаки та інформаційна війна, змусило міжнародні організації та держави шукати нові способи співпраці та координації для захисту від таких загроз. Такі виклики демонструють необхідність адаптації концепції міжнародної колективної безпеки до сучасних реалій та викликів.

Сучасне розуміння також засвідчує важливість включення різноманітних акторів у зусилля щодо міжнародної безпеки. Окрім держав, непередбачуваність сучасних загроз вимагає взаємодії з громадськими організаціями, приватними компаніями, активістами, а також об'єднаннями

держав за регіональними принципами, як Європейська унія, Африканський союз та інші.

В міжнародному праві, під колективною безпекою розуміється система спільних дій держав, що встановлена Статутом Організації Об'єднаних націй з метою підтримки міжнародного миру і безпеки, запобігання та протидії актам агресії. Водночас, якщо розглядати колективну безпеку, як систему спільних дій держав, то можна виокремити перелік її структурних елементів, серед яких:

– загальноприйняті принципи сучасного міжнародного права (принцип незастосування сили або погрози силою, принцип непорушності кордонів, принцип територіальної цілісності, принцип невтручання у загальнодержавні справи);

– колективні заходи, що спрямовані на запобігання та усунення загроз миру та актів агресії (являють собою дії незброєного або збройного характеру, які здійснюються державами та організаціями, уповноваженими на підтримку, відновлення міжнародного миру та безпеки);

– колективні заходи щодо обмеження і скорочення озброєнь, що мають кінцеву мету – повне роззброєння.

Систему міжнародної колективної безпеки можна розглядати з двох аспектів – універсального та регіонального. Система міжнародної колективної безпеки в універсальному аспекті створена на основі Статуту Організації Об'єднаних Націй та передбачає координовані дії держав відповідно до прийнятих Організацією Об'єднаних Націй рішень. [6] Початок відліку історії універсальної системи колективної безпеки датується 1 січня 1942 року, коли була прийнята Декларація Об'єднаних Націй, що була спрямована на протидію союзу у складі 47 держав антигітлерівській коаліції. Однак, у післявоєнний період була створена всесвітня система колективної безпеки у вигляді Організації Об'єднаних Націй, провідними цілями якої стало збереження миру у всьому світі та протидія наявним загрозам.

Відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй система колективних заходів полягає у: заходах по забороні загрози силою або її застосуванні у відносинах між державами; заходах мирного дозволу міжнародних суперечок; заходах роззброєння; заходах з використання регіональних організацій безпеки; тимчасових заходах по припиненню порушень миру; примусових заходах з безпеки без використання збройних сил; примусових заходах безпеки з використанням збройних сил [7].

Структурою Організації Об'єднаних Націй визначено, що підтримка міжнародного миру та безпеки покладається на Генеральну Асамблею Організації Об'єднаних Націй та Раду Безпеки Організації Об'єднаних Націй. Однак, варто підкреслити, що повноваження даних структурних підрозділів Організації Об'єднаних Націй чітко розмежовані, тому не існує фактів дублювання їх повноважень.

Основоположними завданнями операцій з підтримання миру, що проводяться Організацією Об'єднаних Націй, як всеохоплюючою системою міжнародної колективної безпеки, є: розслідування інцидентів та проведення переговорів між сторонами, що конфліктують для їх примирення; контроль за дотриманням домовленостей щодо припинення вогню; забезпечення підтримання законності і правопорядку; надання гуманітарної допомоги населенню; спостереження за ситуацією. Однак, під час проведення операцій, що спрямовані на підтримання миру Організація Об'єднаних Націй керується низкою принципів, серед яких: прийняття Радою Безпеки Організації Об'єднаних Націй рішення щодо проведення операції, визначення її мандата та здійснення загального керівництва лише при наявності згоди сторін конфлікту на проведення операції; добровільне надання військових державам-членами, що прийнятні для сторін; фінансування за рахунок коштів міжнародного співтовариства; неупередженість сил і мінімалізм у застосуванні військової сили [7].

Розглянемо також міжнародну систему колективної безпеки з позицій регіонального аспекту, до складу якого входять угоди та організації, до

повноважень яких відноситься забезпечення безпеки в окремих регіонах, країнах або континентах. Створення регіональних систем міжнародної колективної безпеки покликане необхідністю боротьби з локальними конфліктами або актами агресії. Дана форма є ефективною в сучасних умовах, оскільки її є оптимальнішими для запобігання локальних негараздів, що в майбутньому можуть перерости в повномасштабну війну. Можливість створення регіональних угод, органів та організацій, закріплена у пункті 1 статті 52 Статуту Організації Об'єднаних Націй, при умові співмірності їх завдань із завданнями організації. Однак, коло їх повноважень обмежене, оскільки вони не вправі приймати рішення, щодо питань, які стосуються інтересів всіх держав світу або інших регіонів, що не входять до їх складу, тому вони вправі вирішувати питання та приймати рішення щодо них лише щодо регіону, в межах якого вони створені та діють [8, с. 53].

Пунктом 2 статті 52 Статуту Організації Об'єднаних Націй визначено компетенцію регіональних систем колективної безпеки через мирне вирішення спорів щодо їх членів до моменту передачі таких спорів для вирішення Раді Безпеки Організації Об'єднаних Націй. Однак, чіткого визначення поняття регіональних угод та органів і меж їх повноважень даним документом не передбачено. Водночас, Статутом Організації Об'єднаних Націй закріплено можливість залучення регіональних організацій до примусових дій за ініціативою та під керівництвом Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй, оскільки самостійно застосовувати дії примусового характеру без дозволу Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй не можуть. Виключенням із загального правила може бути лише застосування заходів примусового характеру при вчиненому нападі на учасника системи.

Ще однією важливою компетенцією регіональних систем колективної безпеки в сучасних умовах є сприяння у скороченні та ліквідації зброї, в тому числі і масового знищення. Дана компетентність має на меті зменшення кількості збройних конфліктів та актів агресії у всьому світі.

Регіональні системи колективної безпеки, що сьогодні існують у світі, відповідність їх цілей та завдань Статуту Організації Об'єднаних Націй та основні засади їх діяльності. Для початку проаналізуємо регіональну систему колективної безпеки, що була створена в 1949 році країнами Західної Європи, які підписали Північноатлантичний договір, тобто Організацію Північноатлантичного договору. Провідними завданнями Організації Північноатлантичного договору, окресленими в договорі стали підтримання миру та безпеки шляхом утримування від загрози силою або її застосування, вирішення міжнародних суперечок мирним способом. В той же час, слід підкреслити, що при створенні Організації Північноатлантичного договору за своєю будовою не відповідала Статуту Організації Об'єднаних Націй, оскільки у її структуру входили держави, що розташовувалися у рідних регіонах.

Відповідно до преамбули Північноатлантичного договору, метою діяльності Організації Північноатлантичного договору є об'єднання зусиль всіх її членів для колективної оборони та збереження миру й безпеки. Однак, мета організацій, що зазначена в договорі не співвідноситься з заходами щодо створення потужної військової структури.

Крім того, статтею 10 Північноатлантичного договору закріплено, що сторони можуть за одностайною згодою запросити приєднатися до цього Договору будь-яку іншу європейську державу, здатну втілювати у життя принципи цього Договору і сприяти безпеці у Північноатлантичному регіоні [9]. Водночас, в умовах сьогодення прийом нових членів до організації відбувається на підставі їх особистої заяви, що протирічить статутному документу організації. Окрім того, проведення миротворчих операцій Організацією Північноатлантичного договору та впровадження програми “Партнерство в ім'я світу” не окреслені Північноатлантичним договором, як і роль, що проголошується організацією в умовах сьогодення.

Основи системи колективної безпеки в Європі також були закладені Народою з безпеки і співробітництва в Європі у Заключному акті, що був підписаний у 1975 році в Гельсінкі. У Заключному акті було закріплено

принципи співробітництва держав, їх взаємовідносини, окреслено конкретні заходи, що передбачалися у сфері роззброєння, перелічені кроки, що спрямовані на забезпечення європейської безпеки. Однак основною характеристикою Заключного акту все ж стала відсутність норм щодо можливості застосування заходів примусового характеру.

З 1995 року Нарада з безпеки і співробітництва в Європі була перейменована в Організацію з безпеки та співробітництва в Європі, що успішно функціонує і по сьогоднішній день та забезпечує діяльність спрямовану на забезпечення миру та безпеки у Європі. Прийняті документи в рамках її діяльності, заклали основи для спільної співпраці європейських держав у питання створення системи міжнародної колективної безпеки. Ключовим підтвердженням цього є підписаний у березні 1995 року в Парижі Пакт стабільності в Європі, що був переданий на доопрацювання та реалізацію Організації з безпеки та співробітництва в Європі.

Як слідує з вищевикладеного, задля успішної діяльності регіональної системи міжнародної колективної безпеки існує нагальна необхідність у її постійному удосконаленні з урахуванням нових викликів та загроз, що виникають у світі. Дане удосконалення в першу чергу породжує внесення подальших змін до їх статутних документів, що є базисом їх діяльності та встановлюють механізми їх роботи, порядок вступу до них та виходу з них, а також інші ключові особливості.

Отже, виходячи з вищенаведеного, слід сказати, що глобальна система міжнародної колективної безпеки в особі Організації Об'єднаних Націй та регіональні системи міжнародної колективної безпеки, в особі регіональних організацій спроможна забезпечити особисту безпеку кожної людини та громадянина, держави через забезпечення міжнародної безпеки та миру у всьому світі. Окрім того, міжнародна безпека є важливим фактором забезпечення національної безпеки держави та дієвим механізмом беззбройного захисту у разі акту агресії чи військового конфлікту.

1.3 Основні складові міжнародної колективної безпеки

Міжнародна колективна безпека є складним та багатограним поняттям, яке включає кілька основних складових. Одна з них - це співпраця між державами. Забезпечення безпеки на міжнародному рівні вимагає активної співпраці та діалогу між різними країнами. Це означає встановлення міжнародних партнерств, укладання договорів та угод, спільне реагування на загрози та координацію зусиль у вирішенні спільних проблем.

Основні складові міжнародної колективної безпеки є ключовими елементами, що визначають здатність міжнародного співтовариства до забезпечення стабільності та запобігання конфліктам на світовій арені. Ці складові відображають різноманітні аспекти безпеки, які включають дипломатичні, політичні, економічні, військові та гуманітарні виміри.

Дипломатія та діалог виступають важливою складовою міжнародної колективної безпеки, оскільки вони є ключовими інструментами для вирішення конфліктів, уникнення кризових ситуацій та забезпечення стабільності в міжнародних відносинах.

Дипломатія, як спосіб спілкування та взаємодії між державами, дозволяє вирішувати різноманітні спірні питання та проблеми шляхом переговорів та домовленостей. Дипломатичні зусилля дозволяють зменшити напруженість та виключити можливість ескалації конфліктів до військових дій. Важливими аспектами дипломатії є пошук компромісних рішень, дотримання міжнародних прав та норм, а також використання діалогу для врегулювання суперечок.

Дипломатичні підходи можуть мати різні форми, включаючи двосторонні та багатосторонні переговори, міжнародні конференції, миротворчі місії тощо. Наприклад, Осло-I та Осло-II були таємними переговорами між Ізраїлем та Палестинською організацією з відновлення мирного процесу на Близькому Сході. Ці переговори довели до угоди та підписання Осло-Акордів, що відкрило шлях до розпочатку мирного врегулювання конфлікту.

Зокрема, в сучасних умовах дипломатія набуває нових розмірів через розвиток технологій та глобальних комунікаційних засобів. Віртуальні наради, онлайн-переговори та соціальні мережі допомагають швидше знаходити спільну мову та долучати до діалогу широкий спектр учасників, включаючи цивільне суспільство, активістів та експертів.

Дипломатія також може включати гуманітарні аспекти, коли вона спрямована на надання допомоги в кризових ситуаціях, таких як гуманітарні кризи, природні лиха чи збройні конфлікти. Це може включати посередництво для забезпечення безпеки гуманітарних працівників, надання медичної допомоги та розробку планів для врегулювання гуманітарних криз.

Економічна співпраця відіграє важливу роль у забезпеченні міжнародної безпеки, оскільки вона взаємозв'язує держави економічно та створює стійкість, яка сприяє мирним відносинам та спільному процвітанню.

Торгівля та економічна інтеграція між державами допомагають створити економічну залежність, яка може використовуватися як засіб запобігання конфліктам. Держави, які мають спільні інтереси у торгівлі та економічних відносинах, зазвичай мають більший стимул уникати конфронтацій та робити спільні зусилля для вирішення спільних викликів.

Прикладом успішної економічної співпраці є Європейський Союз. Інтеграція держав-членів ЄС у спільний економічний простір сприяла забезпеченню стабільності, зменшенню можливості воєнних конфліктів між країнами-членами та спільному розвитку. Створення єдиного ринку та митного союзу також знизило можливість торговельних конфліктів із зовнішніми партнерами.

Економічна співпраця може також забезпечити ресурсну безпеку. Держави, які мають спільний доступ до ресурсів, таких як енергія чи вода, мають менше інтересу в конфліктах за ці ресурси. Розробка спільних проєктів у сфері енергетики, наприклад, може сприяти стабільності та зменшити можливість виникнення конфліктів.

Економічна співпраця також може позитивно впливати на соціальні та політичні аспекти суспільства. Зростання економічного добробуту може сприяти зменшенню соціальних напружень, безробіття та бідності, які часто є джерелом конфліктів. Стабільна економіка може також сприяти політичній стабільності та зменшити ризик виникнення внутрішніх конфліктів.

Проте, важливо зауважити, що економічна співпраця може також мати свої виклики. Нерівномірний розподіл економічних вигод може призвести до незадоволеності та соціальних напружень, що в свою чергу може сприяти появі конфліктів. Також можливе використання економічних засобів як засобу політичного тиску, що може нашкодити на напруження між державами.

Військова співпраця та оборона репрезентують суттєвий підвид колективних заходів у міжнародній системі безпеки. Ці елементи активно взаємодіють з метою протидії потенційним загрозам для стабільності та безпеки на міжнародному рівні.

Велике значення приділяється об'єднаним військовим зусиллям як механізму, спрямованому на запобігання ескалації конфліктів та підтримку глобальної стабільності. Створення військових альянсів та об'єднаних команд підводиться до ранніх доб військової стратегії, і їх роль залишається актуальною й нині. Альянси, такі як Північноатлантичний союз (НАТО), сприяють об'єднанню зусиль держав у питаннях колективної оборони та спільної безпеки. Прикладом цього може бути відповідь НАТО на російську агресію у Криму та на сході України, коли союзні держави взяли на себе обов'язок допомогти Україні.

Важливим аспектом військової співпраці є обмін знаннями, технологіями та військовим досвідом. Це допомагає підвищити готовність та ефективність збройних сил, забезпечуючи їх здатність відповідати різноманітним загрозам. Крім того, військові навчання та спільні військові операції сприяють підвищенню взаємодовіри та виробленню спільних методів дії. Зокрема, Міжнародні сполучені команди миротворців, діючі під егідою

Організації Об'єднаних Націй, є прикладом координації військових дій для забезпечення стабільності та безпеки в конфліктних регіонах.

Однак належить відмітити, що військова співпраця має певні виклики та обмеження. Зокрема, розростання військового потенціалу деяких держав може викликати обурення та нервозність в міжнародному співтоваристві, що може призвести до підвищення загроз для міжнародної стабільності. Також важливо враховувати обов'язок дотримання міжнародного права та зобов'язань перед міжнародними організаціями під час військових дій.

Гуманітарні дії та сприяння розвитку виокремлюються як суттєві компоненти міжнародної колективної безпеки, забезпечуючи гуманітарний захист, поліпшення умов життя та просування стійкого розвитку в різноманітних регіонах світу.

Гуманітарні дії включають надання допомоги в умовах гуманітарних криз, таких як природні катастрофи, конфлікти та голод. Ці дії мають на меті забезпечити основні потреби населення, захистити життя та здоров'я цивільних осіб, а також зменшити гуманітарні страждання. Міжнародні гуманітарні організації, такі як Червоний Хрест та Організація Об'єднаних Націй, здійснюють діяльність на передовій цих зусиль, надаючи медичну допомогу, продовольчу допомогу та інші види підтримки.

Важливим елементом гуманітарних дій є захист прав людини та забезпечення гідності в умовах криз та конфліктів. Міжнародні гуманітарні норми та стандарти дозволяють забезпечити захист цивільних осіб від насильства, позбавлення прав та дискримінації.

Сприяння розвитку також відіграє важливу роль у міжнародній колективній безпеці. Забезпечення стійкого розвитку, підвищення економічної самодостатності та поліпшення умов життя допомагають попередити можливі причини конфліктів та нестабільності. Розвиток освіти, охорони здоров'я та соціальних програм сприяє зменшенню вразливості суспільств та підвищенню їхнього потенціалу до подолання викликів.

Принцип гуманітарної допомоги базується на незалежності, нейтральності та непорушені основних прав людини. Він передбачає надання допомоги на основі потреб та безпосередньої допомоги цивільному населенню незалежно від їхнього політичного статусу чи національності.

В контексті міжнародної колективної безпеки, гуманітарні дії та сприяння розвитку доповнюють інші аспекти безпеки, такі як дипломатія, військова співпраця та економічна інтеграція. Ці зусилля сприяють створенню стабільного середовища, де здійснюється забезпечення основних прав людини, подолання негативних наслідків конфліктів та підвищення якості життя населення.

Синергія основних складових міжнародної колективної безпеки представляє суттєвий фактор у забезпеченні сталості та гармонії у міжнародній системі. Реалізація взаємодії дипломатії, військової співпраці, економічної інтеграції, гуманітарних дій та сприяння розвитку відбувається в рамках комплексної стратегії, метою якої є попередження конфліктів, забезпечення сталості та підтримання міжнародної безпеки.

Дипломатія, як ключовий механізм розв'язання міжнародних спорів, сприяє діалогу, консенсусу та врегулюванню конфліктів на основі міжнародного права. Відомий миротворчий потенціал Організації Об'єднаних Націй та регіональних організацій доповнюється військовою співпрацею, що передбачає об'єднання зусиль держав для забезпечення колективної безпеки та попередження загроз.

Економічна співпраця, що включає економічну інтеграцію та розвиток, грає важливу роль у зміцненні відносин між державами та регіонами. Вона створює інституційну основу для взаємодії та партнерства, забезпечуючи спільний інтерес у підтриманні стабільності та підвищенні економічної динаміки.

Гуманітарні дії та сприяння розвитку, виступаючи як гаранті гідності та основних прав людини, відіграють роль стабілізуючого фактору в міжнародних конфліктах. Подолання гуманітарних криз, покращення умов

життя та розвиток вразливих регіонів сприяють зменшенню підстав для насильства та конфліктів.

У підсумку, взаємодія основних складових міжнародної колективної безпеки відображає важливий фактор у побудові стабільності, гармонії та розвитку у глобальному масштабі. Історичний контекст та реалії сучасності підтверджують необхідність відокремлення та спільного розгляду цих компонентів як ключового аспекту стратегічного підходу до забезпечення міжнародної стабільності та безпеки.

Висновки до розділу 1

Сучасний світ стикається з новими викликами, такими як тероризм, кіберзагрози, глобальні пандемії, зміни клімату та геополітичні конфлікти. Відповідно, міжнародна співпраця стає ще важливішою для забезпечення миру та безпеки. Організації та міжнародні угоди відіграють роль у спільному вирішенні проблем та управлінні загрозами.

Зважаючи на різноманітність викликів та потребу у глибокій співпраці, історія показує, що забезпечення міжнародної колективної безпеки є невід'ємною частиною еволюції світового порядку. Це вимагає постійних зусиль держав, організацій та індивідів для вирішення спільних викликів та побудови майбутнього на основі співпраці та розуміння.

Глобальна система міжнародної колективної безпеки в особі Організації Об'єднаних Націй та регіональні системи міжнародної колективної безпеки, в особі регіональних організацій спроможна забезпечити особисту безпеку кожної людини та громадянина, держави через забезпечення міжнародної безпеки та миру у всьому світі. Окрім того, міжнародна безпека є важливим фактором забезпечення національної безпеки держави та дієвим механізмом беззбройного захисту у разі акту агресії чи військового конфлікту.

Взаємодія основних складових міжнародної колективної безпеки відображає важливий фактор у побудові стабільності, гармонії та розвитку у

глобальному масштабі. Історичний контекст та реалії сучасності підтверджують необхідність відокремлення та спільного розгляду цих компонентів як ключового аспекту стратегічного підходу до забезпечення міжнародної стабільності та безпеки.

РОЗДІЛ 2

ГЕОПОЛІТИЧНІ ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ ТА ЇХ ВПЛИВ НА МІЖНАРОДНОУ КОЛЕКТИВНУ БЕЗПЕКУ

2.1 Геополітичні тенденції сучасної світової політики

Новий світовий порядок проявляє різноманітний характер [10, с.114], включаючи глобальний, континентальний, регіональний, геополітичний, цивілізаційний, культурний, національний та інші аспекти. Становлення нового міжнародного устрою визначається впливом різноманітних тенденцій.

Розвиток світової спільноти характеризується кількома ключовими тенденціями. Процес глобалізації, що передбачає всесвітню уніфікацію та інтеграцію, залишається провідним напрямком розвитку людства. Зараз «чотири сили руйнують колишню систему: транснаціональні корпорації, недержавні організації, самовизначення нових націй, стрімко збільшена мобільність населення» [11, с.110]. Навіть при збільшенні опозиції до "уніфікації способу життя під Америку", яку активно використовують деякі авторитарні режими, глобалізація залишається впливовою.

Паралельно з цим виникає протилежна тенденція – фрагментація та локалізація людських спільнот, переважно за національною, релігійною, цивілізаційною та політично-режимною приналежністю. Сучасний світ вступив в епоху багатопольярного порядку, де відсутній один центр для глобальних рішень. Це може призвести до розвитку тенденції регіоналізації, де світ буде розділений на макрорегіони з власними центрами впливу.

Іншою суттєвою тенденцією стає інформатизація та цифровізація у всіх сферах життєдіяльності, включаючи розробку квантових комп'ютерів як стратегічної мети технологічного лідерства. Демографічні дисбаланси, такі як криза природного приросту в Європі та Північній Америці та демографічний бум в Азії та Африці, також стають важливим аспектом нового світового порядку.

Поступово стає актуальною екологізація міжнародних стосунків, де світові форуми, такі як G20, приділяють увагу питанням збереження природи. Швидке реагування на глобальні кліматичні зміни та регулювання проблем перенаселеності стає важливою вимогою нового світового порядку.

У зв'язку з поширенням пандемії COVID-19 відбувається розширення впливу біополітики, що передбачає впровадження біологічних технологій соціального управління, обґрунтованих необхідністю "виживання людства".

Поглиблюються давні та нові конфлікти між різними державами (Афганістан, Нагірний Карабах, Сирія, Україна). Найбільші міжнародні організації, такі як ООН, ОБСЄ, ЄС, НАТО та інші, які після Другої світової війни виступали універсальними регуляторами міжнародних стосунків, переживають глибоку кризу та гублять ефективність. Загалом, система сучасної світової колективної безпеки потрапила в тривалу та непередбачувану кризу, а ядерний шантаж з боку РФ слугує їй очевидним підтвердженням.

Початок XXI століття характеризується складними трансформаційними процесами, що виникають внаслідок викликів глобалізації, активізації етнічних і релігійних факторів, а також кардинальними змінами у міжнародному середовищі та системі безпеки. Військово-політична ситуація в світі останні роки отримала якісно нові риси і продовжує швидко змінюватися під впливом потужних і швидкоплинних процесів у сфері міжнародних відносин [11, с.12]. Військово-силовий чинник, який все більше стає об'єктом уваги в геополітичних реаліях нового світового порядку та за словами деяких вчених і політиків абсолютизується, насправді є компенсатором неспроможності створити власні м'які сили. Наприклад, Росія не може запропонувати світові нічого з арсеналу інструментів XXI століття: жодних технологій, інновацій у сфері виробництва, космічних досягнень іншого плану. Замість цього вона може пропонувати газ, нафту, військову агресію та ядерний шантаж. Отже, на жаль, можна визнати, що військово-силовий чинник поступово витісняє цивілізаційні та міжнародно-правові фактори, стаючи домінуючим у новому світовому порядку.

Відповідь на нові військово-політичні виклики, зокрема на повномасштабну російську агресію проти України з 24 лютого 2022 року, формує широка антипутінська антиросійська коаліція. Ця коаліція включає усі демократичні країни вперше після Другої світової війни і уособлює демократичну цивілізацію. Суттєвим етапом усвідомлення нового світового порядку є протистояння демократичної таласократії під керівництвом США автократичній телурократії під керівництвом Китаю. У цьому контексті війна тоталітарної Росії проти демократичної України може бути розглянута як перша випробування сил.

Говорячи про страждання українського народу через воєнну агресію РФ на всій території держави, слід коригувати наші стратегічні плани. На мій погляд, автори, які стверджують: "Суспільству необхідне оновлене бачення подальшої інтеграції в євро-атлантичний простір. Незалежно від розвитку світу в наступні роки, зміцнення міжнародної та внутрішньої безпеки України та її поступове включення і закріплення в різних міждержавних об'єднаннях ліберальних демократій світу залишаються пріоритетними завданнями Києва" [12, с.8], мають рацію. З іншого боку, реалізацію європейського вибору України можна поділити на три частини: 1. Отримання повноправного членства в Європейському Союзі. 2. Співпраця з НАТО, не стаючи його членом. 3. Створення конкретного механізму колективної безпеки для України без членства в НАТО, але з участю країн-членів цього альянсу (наприклад, США, Велика Британія, Польща, країни Балтії, Туреччина тощо).

Повномасштабна агресія російської федерації проти України, висуваючи себе під видом "спеціальної військової операції", слугує ілюстративним індикатором значущих змін у світовому порядку. У сучасному міжнародному праві термін "агресія" (лат. *aggressio* - напад) визначає будь-яке незаконне використання збройної сили однією державою проти суверенітету, територіальної цілісності та політичної незалежності іншої держави чи народу (нації) [13, с.15].

Військовий конфлікт у центрі Європи у XXI столітті, до недавнього часу, здавався малоймовірним, враховуючи гуманітарні досягнення і політичні переконання демократичного світу. Проте реальність показала, що недемократичні країни із залишками імперського мислення встановлюють свої власні правила та використовують варварські методи для досягнення своїх геополітичних мет. У цьому контексті росія є анахронічним феноменом, представляючи людоненависницький напівтоталітарний, клептократичний путінський режим. Він будується на вигадуванні зовнішніх ворогів та агресивних діях проти них, використовуючи це як відволікання від розкрадання національних ресурсів правлячою клікою.

Росія, яка є постійним членом Ради безпеки ООН, відзначається тотальним порушенням норм міжнародного права та відкритим використанням військової сили та ядерного шантажу в світовій політиці. Використовуючи експорт газу та нафти як основне джерело доходів державного бюджету, росія ставить примітивні ультиматуми перед найбільш розвинутими демократичними країнами.

Після виступу Господаря Блінкена 13 вересня та рішучого антипутінського виступу Президента Байдена на сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй, здавалося, що в столиці Сполучених Штатів вирішується довготривала дискусія щодо ідентифікації найбільш небезпечного ворога Америки – Сі Цзіньпіна чи Путіна. Зрозуміло, що в цьому випадку Сі Цзіньпін визнається основним. Саме тому його послухняний васал, Путін, повинен бути ефектно нейтралізований, особливо враховуючи ентузіазм Збройних Сил України щодо виконання цієї історичної місії.

Після трагедії 7 жовтня аналогічна доля чекає керівника іранського сектора. Однак цією справою, разом із Сполученими Штатами, займатиметься вже інша армія. Є всі підстави вважати, що показова подвійна декапітація змусить залишок «китайського дракона» взятися за себе та ретельно розглянути свої подальші дії.

За останні місяці події розвивалися досить логічно. Дві авіаносні ударні групи та ядерний підводний човен "Огайо" з'явилися в безпосередній близькості від берегів Ізраїлю, ЗСУ отримали ракети АТАСМС максимальної дальності, а українські пілоти винищувачів F-16 завершують своє навчання на аеродромах в Румунії.

Більше того, глава Китайської Народної Республіки направляється, якщо не в Каноссу, то в Сан-Франциско. Це дуже розумне рішення після того, як він дізнався про своїх двох собібратів, наприклад, так:

"Як в Ізраїлі, так і в Україні демократії борються з безжалісними ворогами, які прагнуть їх знищити. Тільки тверде американське керівництво може гарантувати, що тиранам, бандитам і терористам не дадуть сміливості скоїти більше агресії та більше злочинів."

"We cannot and will not let terrorists like Hamas and tyrants like Putin win. I refuse to let that happen" -, у цьому висловлюванні президента США, Джозефа Байдена-молодшого, висловлюється рішуча позиція стосовно терористичних організацій, таких як ХАМАС, і тиранів, зокрема Путін. Як каже в своєму висловлюванні 46-ий президент США: «Я відмовляюсь допустити можливість перемоги їм. Я розумів необхідність обговорення проблеми щодо спільних стогонів ісламських фашистів та західних лібералів щодо "страждань мирного населення сектора Газа"».

Була несподіваною ступінь фанатичної ідеологічної ангажованості ліберального крила Демократичної партії, визначеної як "прогресиви", в розгорнутій війні проти тиранів та вбивць четвертої світової війни. Вони спрагли поразки імперіалістичного Заходу, який їм був неприємний зі студентських років. Вони звинувачують його у вікових злочинах проти угнетених народів світу, які, на їхню думку, були їм впорядковані професорами Гарварду та Єльського університету.

Наразі вони ще не широко представлені в Конгресі, але їхня сила полягає в іншому — прогресиви майже повністю контролюють американські "якісні медіа".

Гірші вороги відкритого суспільства високо цінують цей ресурс. Журналісти видань NY Times, CNN, Associated Press, за ласкою отриману від вбивць та садистів ХАМАСу, брали активну участь в нападі на Ізраїль. Вони фільмували різанину, викрадення, покатування та глум над тілами загиблих. Я сподіваюся, що цих продвинутих прогресистів ліквідує спеціальний загін Шабак на загальних підставах разом з іншими злочинцями, без обмеження строку давності.

Взагалі ліві "якісні медіа" сьогодні діють як пропагандистські брошури ХАМАСу на ізраїльському фронті Четвертої світової війни і Путіна на українському фронті. Згідно з ленінськими принципами — преса як колективний агітатор і організатор демонстрацій, на яких людину можуть вбити лише за те, що він тримав в руках ізраїльський прапор.

Навіть незважаючи на всі очевидні слова та дії американської адміністрації, "якісні медіа" активно внушають українцям, що Захід втратив інтерес до України, не вірить у її перемогу і готується, обходячи її, укласти угоду з Путіним. Вищим проявом цієї кампанії стала ганебна скандальна стаття журналу Time.

Останнім часом ліве крило Демократичної партії перейшло до прямої «атаки» на адміністрацію, було залучено «важку артилерію». Екс-президент Обама надав широке інтерв'ю, в якому засуджував Байдена за «надто велику підтримку Ізраїлю».

Прогресисти наполягають на припиненні вогню в Ізраїлі та Україні, тобто на капітуляції героїчно борючихся сьогодні за всіх нас в Ізраїлі та Україні та позорному відході США з світової історії.

Електоральні перспективи Байдена погіршилися. Опитування показують помітне зниження його популярності за останній місяць. Це не дивно. Байден виграв вибори 2020 року, підтримуючись двома великими консолідованими блоками виборців — лівим крилом Демократичної партії та афроамериканцями. Обидва ці блоки сьогодні настроєні категорично антиізраїльськи.

Отже, з вищевикладеного можна зробити наступні висновки, що новий світовий порядок представляє собою міжнародний лад, який утвориться на планетарному рівні після подолання поточної політичної та світоглядної кризи у міжнародних відносинах.

Однією із ключових геополітичних рис нового світового порядку є об'єктивний розподіл держав на дві категорії: привілейовані ядерні та непривілейовані неядерні. Це призводить до порушення принципу рівноправ'я у відносинах. Спостерігається конфлікт між потенціалом держав, їх національними інтересами та прагненням дотримуватися кодексу цивілізованої міжнародної поведінки.

Поступово виникає перспектива відмови від глобалізації та встановлення тенденції регіоналізації, коли світ розділиться на макрорегіони із своїми центрами впливу в рамках багатополлярної моделі.

Проблематика нового світового порядку пов'язана з перенаселеністю Землі, корекцією міграційних потоків робочої сили та вирішенням демографічних дисбалансів.

Характерною рисою нового світового порядку є необхідність ефективно реагувати на глобальні кліматичні зміни та екологізувати міжнародні відносини.

Пандемія COVID-19 сприяє поширенню впливу біополітики, що передбачає впровадження біологічних технологій соціального управління, обґрунтованих необхідністю "виживання людства".

Військово-силовий чинник поступово витісняє цивілізаційні та міжнародно-правові фактори та стає домінантою у новому світовому порядку.

Протистояння демократичної таласократії США та автократичної телурократії Китаю є ознакою першої фази формування нового світового порядку.

Актуальним завданням для України у контексті російської агресії є створення конкретного механізму колективної безпеки з участю країн НАТО, таких як США, Велика Британія, Польща, країни Балтії, Туреччина та інші.

2.2 Націоналізм, тероризм, екстремізм та їх вплив на міжнародну безпеку

Протягом понад двох століть, починаючи з періоду великих європейських революцій, націоналізм функціонує як важливий елемент визначення впливу держави на міжнародній арені. Ця ідеологія надає навіть невеликим країнам здатність виживати в умовах жорсткої конкуренції світової політики і дозволяє їм протистояти великим імперіям.

Націоналізм розглядається як ключовий чинник, що радикально трансформує ландшафт міжнародної політики. Він стає реальністю, над якою не може пройти жоден послідовний реаліст, незалежно від його доктринерських переконань. Сила націоналізму полягає в його здатності консолідувати суспільство, і його об'єднуючий потенціал порівнюється з історично безпрецедентною єдністю, яку можна відзначити лише в релігійних контекстах.

Багато теоретиків націоналізму підкреслюють суперечності між релігійною та національною свідомостями, а також боротьбу цих двох сфер за владу над "душами" народів. Наприклад, Б. Андерсон вказує на занепад релігійних способів мислення в Західній Європі в XVIII столітті, який відзначив не лише сходження епохи націоналізму, але й занепад релігійної влади [14, с.35]. Також Е. Гелнер ідентифікує спорідненість та комплементарність релігійної та національної свідомості, особливо у контексті протестантизму та європейського націоналізму [15, с.265]. Ці ідеї також підтримує С. Хантінгтон, який визначає націотворчий позитивізм синтезу релігії та патріотизму у формуванні американської нації, хоча відзначається тим, що цей синтез служить на користь націоналізму, як світського відповідника релігії [16].

С. Хантінгтон аналізує утворення громадянської релігії в Сполучених Штатах, яка має всі риси релігійного культу, включаючи політичних святих

(«батьки-засновники»), концепцію «богообраного народу», а також культові обряди, церемонії та символи, а також псевдорелігійні національні свята [16, с. 166–169]. З іншого боку, Е. Гелнер вказує на можливість модифікації та стримування релігійного впливу націоналістичного розвитку, зокрема, стримуючий вплив ісламу на націотворчі процеси в арабських та інших мусульманських країнах [15, с. 291]. Отже, релігія і націоналізм можуть взаємодіяти або суперечити одне одному. У таких умовах націоналізм може заміщати релігію, взявши на себе її структуру та механізми впливу на суспільну свідомість. З іншого боку, наднаціональна та космополітична релігія може стримувати розвиток окремих націоналізмів.

Релігія і націоналізм можуть взаємодіяти, доповнюючи одне одного. Незважаючи на це, конкуренція між ними продовжується, і кожен намагається використати іншого. Такі приклади політичної інструменталізації релігії, як російське православ'я та протестантизм в Америці, а також випадки, коли конфесії використовують націоналізм у своїх інтересах, свідчать про різноманітні можливі взаємодії.

Націоналізм визначає потенціал держави на міжнародній арені та соціальну згуртованість за рахунок потужних ірраціональних джерел. Згуртована нація може приймати будь-яку раціональну зовнішньополітичну стратегію, в той час як розколота і неконсолідована нація залишається неспроможною до стратегічної діяльності. Такий практичний синтез націоналізму і реалізму відбувається на етапах державотворення, коли згуртована нація розвиває реалістичну зовнішню політику. Націоналізм забезпечує реалізму соціальну базу, а реалізм стримує націоналістичні прагнення, спрямовані на розширення за межі національного ареалу. Інтерпретація влади Г. Моргентау визначає її як здатність одного розуму контролювати інший, при цьому націоналізм виступає як один із найпоказовіших сучасних проявів влади в традиційному розумінні реалістом.

У теорії національної могутності, Ганс Моргентау знову звертає увагу на концепції та реалії націоналізму. Він визначає різні аспекти потенціалу

держави на міжнародній арені, такі як географія, демографія, природні ресурси, військова готовність, якість дипломатії та управління, і промисловий потенціал. Проте, серед усіх цих компонентів, він особливо акцентує увагу на елементах, що безпосередньо пов'язані з націоналізмом. Моргентау виділяє такий фактор державного потенціалу, як національний характер та дух, або моральний стан нації.

Він вважає, що національний характер та національний дух є ключовими чинниками у формуванні зовнішньополітичної діяльності держави, але їх важко враховувати в раціональній калькуляції, оскільки вони мало піддавалися раціональному оцінюванню. Моргентау наводить історичні приклади, такі як Німеччина та Росія, де національний характер і дух визначали успіх у боротьбі за владу. За його словами, "національний характер надавав Німеччині та Росії перевагу в боротьбі за владу, дозволяючи їм трансформувати національні ресурси в інструменти війни" [17, С.138].

Моргентау сприймає націоналізм як необхідний фактор міжнародної політичної сили, який необхідно враховувати при оцінці національної могутності. Він закликає до урахування індивідуальних особливостей британців, їх скептицизму, винахідливості та ініціативності американців, а також жорсткого раціоналізму французів. Моргентау розробив власну теорію походження та еволюції націоналізму, стверджуючи, що емоційна інтенсивність ідентифікації індивіда з власною нацією є обернено пропорційною стабільності суспільства. В умовах незахищеності та індивідуалізації люди більше схильні до націоналізму. Це явище найбільше проявляється у німецькому фашизмі, де відчуття індивідуальної незахищеності викликало націоналістичний рух [17, С.112–113].

Міжнародно-правове вирішення питань, пов'язаних з протидією екстремізму, стало об'єктом інтенсивного наукового дослідження в ряді представників міжнародно-правової науки та суміжних галузей права. Значна кількість досліджень присвячена вивченню ролі та значення пропагандистського впливу під час проведення військових кампаній у різних

країнах світу, таких як Руанда, Північна Корея, Югославія, Афганістан та інші [18; 19; 20; 21; 22; 23]. Окремий аспект досліджень спрямований на розгляд ролі кримінального судочинства в притягненні до юридичної відповідальності за злочини, пов'язані з пропагандою війни та екстремістською діяльністю [24; 25].

Додатково, велика частина наукових досліджень присвячена розгляданню загальнотеоретичних аспектів екстремізму та екстремістської діяльності, механізмів правового регулювання окремих видів екстремістських правопорушень, а також кримінальної діяльності екстремістських організацій у європейських країнах та США [26; 27; 28]. Проте в роботах вказаних науковців залишаються недостатньо дослідженими питання, пов'язані з розумінням екстремістської діяльності та ефективністю міжнародно-правового регулювання протидії екстремізму. Важливим елементом є виділення позитивних та негативних аспектів міжнародного законодавства у цій області суспільних відносин.

Зростання небезпеки наслідків екстремістської діяльності, розширення локацій збройних конфліктів, породжених екстремізмом, збільшення незаконного обігу зброї та наркотиків, а також створення, організація та поширення конфліктів на релігійному, національному та етнічному ґрунті виступають як реальна загроза для міжнародного порядку і колективної безпеки. Прояви екстремістської діяльності у формі пропаганди війни, расової, національної або релігійної ворожнечі викликали обурення міжнародних інститутів влади та всього світового співтовариства. Ці прояви набули міжнародного характеру і стали глобальною проблемою людства, тому для ефективної боротьби з ними необхідна співпраця всіх світових держав. Один із найбільш ефективних засобів протидії цьому явищу, який сприятиме також деокупації окупованих територій, полягає в удосконаленні нормативно-правової бази та розробці механізмів профілактики різних видів екстремізму, планування та здійснення оперативного-розшукових, економічних, політичних та інших заходів. Правове забезпечення протидії екстремізму вимагає

комплексного правового, соціологічного та політологічного аналізу цього складного соціально-політичного феномена.

Тероризм як політичне явище коріниться у глибокій давнині. Латинське походження терміну "тероро" вказує на його значення "страх, жах", і страх, який виникає при стиканні з невідомим і непередбачуваним, є одним із найглибше вроджених почуттів людини.[29] Концепція "Старого заповіту" ґрунтується на підкоренні Богу, карі і страху перед Ним. Таким чином, страх історично використовувався як засіб утримання влади, а терор став особливим інструментом політичної боротьби.

Першим відомим терористичним угрупованням у історії була секта сікхарів, активна в Палестині в 66—73 роках н.е. у XI столітті, і ассасіни на Сході. Хасан аль-Саббах, засновник таємної секти, що і досі вважається синонімом підступного вбивства, обґрунтував ідеологію тероризму та втілював її в новому форматі — терористичній державі. Його прихильники переміщувалися з фортеці в фортецю, що відповідає сучасному розумінню мобільних терористичних груп.

Таємні спільноти давніх терористів були відомі на Далекому Сході, в Японії та Індії, зокрема в Китаї. Велика французька революція значно сприяла поширенню тероризму, представляючи політичний терор як нещадний засіб влади. У другій половині XIX століття терористичні акції в Європі стали систематичними, хоча вони не досягли глобального масштабу, який характеризує тероризм на початку XXI століття.

Сучасний тероризм суттєво відрізняється від своїх попередників. Сучасні форми глобального тероризму в організаційному та оперативному плані відбігають від моделі періоду формування тероризму, що викликає сумнів у загальному визначенні терміну "тероризм". Вони охоплюють атаки, спрямовані на поширення страху в колективній свідомості глобального суспільства.

Визначення тероризму за законодавством України, зокрема в Кримінальному кодексі, розглядає його як дії, що створюють небезпеку для

життя чи здоров'я людини, чи заподіяння значної майнової шкоди з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокації воєнного конфлікту чи міжнародного ускладнення, або впливу на прийняття рішень органами влади. Такі визначення виокремлюють різні аспекти та мотивації терористичних дій, і вони визнані важливими для розуміння та боротьби з сучасним явищем тероризму.

Європа пережила довгу та трагічну історію терористичних проявів, яка включає такі відомі організації, як ІРА, ЕТА, Фракція Червоної Армії та Червоні Бригади. Діяльність цих груп призвела до тисяч людських жертв. В той же час глобальний релігійно мотивований міжнародний тероризм є більш новим явищем. Останні роки свідчать про значне посилення заходів оборони проти тероризму як на національному рівні, так і в рамках Європейського Союзу. Однак повного захисту від цього явища немає, оскільки терористи використовують несподіваність своїх дій в свою користь.

Терористам не вдалося досягти основної мети Аль-Каїди, а саме, розпочати революції та повстання проти мусульманських режимів у країнах, таких як Пакистан, Саудівська Аравія, Індонезія та інші. Також не вдалося терористам спровокувати масовий конфлікт між мусульманами і християнами в Європі.

Доктринальні настанови тероризму постійно змінюються разом із змінами в їхніх організаційних структурах. Терористи все ширше використовують сучасні технології, придбувають нове озброєння, і залишається загроза застосування ними зброї масового знищення.

Тероризм сьогодні є універсальним явищем за охопленням населення та географією. Кризовий пояс тягнеться від Касабланки на заході через Джербу, Ер-Ріяд, Аден до острова Балі на сході, від Найробі і Дар-ес-Салама на південному заході до Москви і китайської провінції Синьцзян на півночі. Палестина, Ірак, Афганістан та Чечня виступають як центри вогнища.

Тероризм, як транснаціональний феномен, набуває нових рис та використовує не доступні раніше методи насильницьких дій, створюючи загрози для окремих країн і міжнародної безпеки в цілому.

Націоналізм, екстремізм і тероризм представляють собою складні явища, які впливають на сучасне суспільство та міжнародні відносини.

Націоналізм, як було зазначено раніше, може мати як конструктивний, так і деструктивний вплив. Прагнення до підтримки та розвитку національної ідентичності може сприяти зміцненню соціального об'єднання та культурного розвитку. Однак, коли націоналізм перетворюється на екстремізм чи загрожує правам меншин, він може призвести до соціальних конфліктів та внутрішніх напружень.

Екстремізм, як явище, виникає на тлі соціальних та культурних протиріч, які можуть бути використані для формування радикальних поглядів та настроїв. Спроба знайти виходи в екстремізмі може бути приведена до загострення суспільних проблем, зокрема підсилення нерівності та зростання криміналізації. Важливо визнати, що екстремізм не завжди виражається насильницькими діями, і його причини можуть бути багатогранними.

Тероризм є загрозою для глобальної безпеки. Організації, такі як Аль-Каїда, використовують терористичні дії для досягнення політичних мет. Попри зусилля урядів та міжнародних організацій у протистоянні тероризму, виникає необхідність постійного удосконалення стратегій та співпраці для забезпечення безпеки націй та громадян.

Ці явища взаємодіють та можуть взаємопідсилити одне одного. Подолання їх наслідків вимагає комплексного підходу, який включає в себе ефективну економічну політику, соціальну справедливість, толерантність та міжнаціональний діалог. Глобальні стратегії безпеки також виглядають необхідними для протидії тероризму та екстремізму на міжнародному рівні.

2.3 Конфлікти та війни у сучасному світі та їх вплив на міжнародну безпеку

В сучасному світі, на фоні різноманітних релігійних, ідеологічних, культурних, економічних та політичних відмінностей, міжнародні конфлікти стають складнішими та багатограннішими явищами. Вони виникають внаслідок напружених відносин між державами, що, незважаючи на те, що можуть бути джерелом прогресу, також стають передумовою для можливих воєн. У цьому контексті ключово важливо розглядати різні причини напруженості в міжнародних відносинах, які включають політичні, соціокультурні та психологічні аспекти.

Один із проявів міжнародних конфліктів полягає у напружених відносинах між державами, які не обов'язково призводять до безпосереднього виникнення війни, хоча можуть слугувати однією з передумов для неї. Це напруження може бути як причиною воєнного конфлікту, так і джерелом прогресу. У міжнародних відносинах виділяють три основні групи причин міжнародної напруженості.

По-перше, політичні причини. Наприклад, тенденція до розширення та інтенсифікації конфліктів може бути обумовлена політикою балансу сил в системі суверенних держав.

По-друге, соціокультурні причини, які включають особисті схильності до агресивності чи слухняності, лояльності чи незалежності, кооперації чи конкуренції. Тут також враховуються явища культури, які впливають на групову поведінку, таку як воєнна або мирна орієнтованість, тоталітарність або лібералізм, схильність до примирення чи загострення протиріч.

По-третє, психологічні причини міжнародної напруженості, що включають конфліктність індивідуальної свідомості та шукання винних поза власною соціальною групою для збереження внутрішньої гармонії. Це може призводити до перенесення ворожнечі на зовнішнього "ворога".

Враховуючи різноманіття у релігійних, ідеологічних, культурних, економічних та політичних відмінностей в сучасному світі, де різноманіття є

не тільки неминучим, але й суттєвим фактором прогресу, розв'язання всіх конфліктів, що виникають із цих відмінностей, не тільки неможливе, але й небажане. Однак при наявності цих відмінностей ймовірність конфліктів залишається високою.

Щодо типів конфліктів, розрізняють міжнародні та регіональні конфлікти. Регіональні конфлікти означають взаємодію між зовнішньополітичними суб'єктами, при якій існує відкрита чи прихована загроза ключовим інтересам хоча б одного з них. Навіть двосторонні конфлікти в країнах, що розвиваються, потенційно можуть мати регіональний характер. У той же час кожен регіональний конфлікт, як правило, несе наслідки, які часто призводять до його перетворення в міжнародний конфлікт. У випадку загрози регіональній безпеці в конфлікт можуть бути втягнуті нові учасники, і зіткнення може стати багатостороннім. Класичним прикладом є еволюція конфлікту в Центральній Америці в 80-х роках ХХ століття, де участь великих держав надала регіональному конфлікту міжнародний характер, що значно вплинуло на глобальну безпеку. Таким чином, близькосхідний конфлікт став яскравим прикладом міжнародного явища в повоєнній історії.

Сучасні військово-політичні конфлікти між державами сьогодні в основному можна характеризувати як асиметричні, особливо тоді, коли менш технологічно розвинена держава здійснює значний опір проти технічно більш сильної держави. Такі конфлікти можуть набувати ознак тотальної війни, де суттєво слабша сторона застосовує стратегії, які відрізняються від класичних підходів.

Асиметрична війна означає конфлікт між країною, яка має можливість вести війну нового покоління, та країною, яка технологічно відстає. Це може включати військові дії, де обидві сторони дотримуються асиметричних стратегій навіть при схожості політичних цілей.

Історичний досвід показує, що за останні 200 років в близько 30% асиметричних конфліктів менш сильна сторона виявлялася переможцем завдяки політичній волі та рішучості. Сильні сторони часто також вдаються до

асиметричних дій, особливо коли вони не можуть собі дозволити значних втрат, які може завдати менш сильний супротивник.

Важливим фактором у визначенні тотальності війни є політичні цілі сторін, а також готовність слабкої сторони виступати проти технологічно сильного противника. Наприклад, у війні в Косово, незважаючи на значну технологічну перевагу НАТО, армія Югославії виявила сильний опір, знищуючи майже всю транспортну інфраструктуру.

Отже, асиметричні конфлікти продемонстрували тотальний характер, особливо відносно менш сильних супротивників. Це залежить від політичних мети, які сторони ставлять перед собою і які вони намагаються досягти. Можливість агресора спрямовувати свою військову міць необов'язково на тотальне знищення економічної інфраструктури та створення умов для життєдіяльності населення залежить від конкретних обставин і стратегічних цілей.

На першому місці серед основних глобальних конфліктів фігурує війна в Україні, яка триває практично 9 років (активна фаза триває трошки більше року). Кількість жертв від бойових дій вже перевищує 300 тисяч осіб.

Експерти вказують на малоімовірність відступу Росії чи України від своїх цілей і характеризують ситуацію як патову. Ймовірність ядерної ескалації між НАТО та Росією не виключена, але наразі експерти вважають, що сторони прикладають зусилля для уникнення прямого зіткнення. Звіт наголошує на тому, що ця війна, ймовірно, створила найвищий ризик ядерної конфронтації за останні 60 років.

Війна в Україні суттєво позначилася на кризі на Південному Кавказі, розміщуючи конфлікт між вірменами та азербайджанцями в Нагірному Карабаху на друге місце. Цей конфлікт тривав понад шість років у ХХ столітті і знову актуалізувався півтора роки тому. Загальні втрати перевищують 32 тисячі осіб.

Експерти зауважують, що війна в Україні призвела до того, що мирні переговори потонули у тіні, Росія послабила свої "миротворчі зусилля", і в

2022 році було зафіксовано кілька спалахів конфлікту. Організація висловлює обурення тим, що мирний процес може увійти в тупик, викликавши новий етап протистояння.

На третьому місці серед конфліктів – масові протести проти режиму в Ірані, які розпочалися середині минулого року. Експерти розглядають ці протести як найдовший та найбільш рішучий виклик республіці з часів "зеленого руху" у 2009 році.

Військовий конфлікт у Ємені, що триває понад 8 років, розташовується на четвертому місці. Втрати від протистояння між рухом хуситів та урядом перевищили 150 тисяч осіб.

Організація констатує, що ситуація в Ємені зараз знаходиться у певному стані суспільного напруження: період перемир'я вже завершився, але великі військові дії ще не відновлені. Однак експерти вважають ризик відновлення війни надто великим.

На п'ятому місці у списку конфліктів, на які слід звернути увагу, – громадянська війна в Ефіопії, яка розпочалася в листопаді 2020 року між урядом і повстанцями з регіону Тиграю. У ході війни загинуло понад сто тисяч осіб, і в листопаді 2022 року сторони уклали мирну угоду. Експерти підкреслюють крихкість цього миру через невирішені питання, такі як роззброєння сил Тиграю та відведення військ президента Еритреї Ісайїса Афеворка, який брав участь в конфлікті на боці Ефіопії.

Також експерти висловлюють стурбованість загостренням конфлікту в Конго, який завершився у 2013 році. Турботу викликає ситуація у трьох країнах регіону Сахель, де тривають військові конфлікти і відбулися кілька державних переворотів – Буркіна-Фасо (конфлікт триває з 2014 року), Малі (з 2012 року) та Нігерії (з 2004 року).

На восьмому місці в рейтингу – масові протести проти уряду Гаїті та бандитські сутички в країні, які тривають з 2018 року. Вбивство президента Жовенеля Моїза у липні 2021 року поставило Гаїті в політичний глухий кут, що призвело до нестримного насильства. У країні наявна гуманітарна

катастрофа, а майже половина населення стикається з гострим голодом і епідемією холери.

Крім того, в International Crisis Group відзначають, що політична криза в Пакистані, яка почалася минулого року, і ситуація навколо Тайваню заслуговують особливої уваги.

Таким чином, загальні риси сучасних воєнних конфліктів можна визначити наступним чином. По-перше, їх основною метою, як і раніше, залишається роззброєння ворога та змушення його слухатися переможця. Досягнення цих стратегічних цілей зазвичай здійснюється через внутрішні підривні дії та різноманітний політичний, економічний та інший тиск на противника, сприяючи цьому залежність більшості країн від провідних держав та наявність в них організацій, які використовують терористичні методи.

По-друге, в сучасних конфліктах відзначається тенденція до комплексного використання різних засобів і способів ведення бойових дій, включаючи неликвідні методи. Головним завданням агресора стає морально-психологічний вплив та створення невитриманих умов для життя населення, руйнування економічної та соціальної інфраструктури, що може призвести до голоду, пандемій, екологічних катастроф і загального страху.

По-третє, окупація країни не завжди розглядається як стратегічна ціль, оскільки контроль над нею може здійснюватися через місцеву владу, що формується із місцевих опозиціонерів. По-четверте, економічно розвинуті країни стають вразливішими при масованому використанні високоточної зброї, що може вплинути на їх здатність до опору і навіть визначити вирішальний оборонний ставок у конфлікті.

По-п'яте, країни готують свої збройні сили до ведення бойових дій у сучасних конфліктах, використовуючи високоточну зброю та автоматизовані системи. Застосування новітніх технологій, включаючи штучний інтелект та зброю з космосу, дозволяє проводити точні удари в будь-якій точці території.

По-шосте, сучасні військові конфлікти стають більш асиметричними, особливо тоді, коли менш технологічно розвинений учасник проявляє стійкий

спротив. Таким чином, система управління обороною держави повинна бути готовою до дії в умовах тотальної війни.

По-сьоме, спостерігається стрімкий перехід від окремих бойових одиниць до автоматизованих систем та комплексів, що використовують штучний інтелект. Це призводить до "керованої" бойової діяльності, де контрольована обстановка сприяє гнучкому керуванню та ефективності.

По-восьме, розрив між можливостями атаки та захисту зростає, що відображається в швидкому розвитку нових засобів та методів ураження. Ці основні чинники визначають сутність міждержавних конфліктів XXI століття та підкреслюють концепції, такі як "проксі-війни" та "гібридні війни".

Сучасний світ стикається з рядом серйозних викликів у сфері міжнародних відносин, особливо в контексті конфліктів та воєн, які мають значущий вплив на глобальну стабільність та безпеку. Отже, виходячи з вищенаведеного, слід сказати, що війни та конфлікти у сучасному світі стають більш складними та багатограними явищами. Вони не обмежуються лише територіальними чи ідеологічними розбіжностями, але включають елементи культурних, економічних та соціальних розходжень. Причини конфліктів розмаїті, включаючи політичні, соціокультурні та психологічні фактори. Політичні та економічні стратегії ведуть до напруженості в міжнародних відносинах, в той час як соціокультурні та психологічні аспекти можуть впливати на готовність народів до конфліктів. Регіональні конфлікти можуть перерости в міжнародні, залучаючи нових учасників та маючи великий вплив на глобальний порядок та безпеку. Важливо враховувати цей аспект при розробці стратегій урегулювання конфліктів.

Загалом, розуміння різноманітності факторів, які визначають конфлікти, є ключем до розвитку ефективних міжнародних стратегій запобігання та врегулювання конфліктів у сучасному світі. Невирішені конфлікти представляють серйозну загрозу для глобальної стабільності та потребують комплексного та узгодженого підходу від міжнародного співтовариства.

Висновки до розділу 2

З вищевикладеного можна зробити висновки, що новий світовий порядок представляє собою міжнародний лад, який утвориться на планетарному рівні після подолання поточної політичної та світоглядної кризи у міжнародних відносинах.

Однією із ключових геополітичних рис нового світового порядку є об'єктивний розподіл держав на дві категорії: привілейовані ядерні та непривілейовані неядерні. Це призводить до порушення принципу рівноправ'я у відносинах. Спостерігається конфлікт між потенціалом держав, їх національними інтересами та прагненням дотримуватися кодексу цивілізованої міжнародної поведінки.

Поступово виникає перспектива відмови від глобалізації та установа тенденції регіоналізації, коли світ розділиться на макрорегіони із своїми центрами впливу в рамках багатополлярної моделі.

Проблематика нового світового порядку пов'язана з перенаселеністю Землі, корекцією міграційних потоків робочої сили та вирішенням демографічних дисбалансів.

Характерною рисою нового світового порядку є необхідність ефективно реагувати на глобальні кліматичні зміни та екологізувати міжнародні відносини.

Пандемія COVID-19 сприяє поширенню впливу біополітики, що передбачає впровадження біологічних технологій соціального управління, обґрунтованих необхідністю "виживання людства".

Військово-силовий чинник поступово витісняє цивілізаційні та міжнародно-правові фактори та стає домінантою у новому світовому порядку.

Протистояння демократичної таласократії США та автократичної телурократії Китаю є ознакою першої фази формування нового світового порядку.

Актуальним завданням для України у контексті російської агресії є створення конкретного механізму колективної безпеки з участю країн НАТО, таких як США, Велика Британія, Польща, країни Балтії, Туреччина та інші.

Націоналізм, екстремізм і тероризм представляють собою складні явища, які впливають на сучасне суспільство та міжнародні відносини.

Націоналізм, як було зазначено раніше, може мати як конструктивний, так і деструктивний вплив. Прагнення до підтримки та розвитку національної ідентичності може сприяти зміцненню соціального об'єднання та культурного розвитку. Однак, коли націоналізм перетворюється на екстремізм чи загрожує правам меншин, він може призвести до соціальних конфліктів та внутрішніх напружень.

Екстремізм, як явище, виникає на тлі соціальних та культурних протиріч, які можуть бути використані для формування радикальних поглядів та настроїв. Спроба знайти виходи в екстремізмі може бути приведена до загострення суспільних проблем, зокрема підсилення нерівності та зростання криміналізації. Важливо визнати, що екстремізм не завжди виражається насильницькими діями, і його причини можуть бути багатогранними.

Тероризм є загрозою для глобальної безпеки. Організації, такі як Аль-Каїда, використовують терористичні дії для досягнення політичних мет. Попри зусилля урядів та міжнародних організацій у протистоянні тероризму, виникає необхідність постійного удосконалення стратегій та співпраці для забезпечення безпеки націй та громадян.

Ці явища взаємодіють та можуть взаємопідсилити одне одного. Подолання їх наслідків вимагає комплексного підходу, який включає в себе ефективну економічну політику, соціальну справедливість, толерантність та міжнаціональний діалог. Глобальні стратегії безпеки також виглядають необхідними для протидії тероризму та екстремізму на міжнародному рівні.

Сучасний світ стикається з рядом серйозних викликів у сфері міжнародних відносин, особливо в контексті конфліктів та воєн, які мають значущий вплив на глобальну стабільність та безпеку. Отже, виходячи з

вищенаведеного, слід сказати, що війни та конфлікти у сучасному світі стають більш складними та багатограними явищами. Вони не обмежуються лише територіальними чи ідеологічними розбіжностями, але включають елементи культурних, економічних та соціальних розходжень. Причини конфліктів різноманітні, включаючи політичні, соціокультурні та психологічні фактори. Політичні та економічні стратегії ведуть до напруженості в міжнародних відносинах, в той час як соціокультурні та психологічні аспекти можуть впливати на готовність народів до конфліктів. Регіональні конфлікти можуть перерости в міжнародні, залучаючи нових учасників та маючи великий вплив на глобальний порядок та безпеку. Важливо враховувати цей аспект при розробці стратегій урегулювання конфліктів.

Загалом, розуміння різноманітності факторів, які визначають конфлікти, є ключем до розвитку ефективних міжнародних стратегій запобігання та урегулювання конфліктів у сучасному світі. Невирішені конфлікти представляють серйозну загрозу для глобальної стабільності та потребують комплексного та узгодженого підходу від міжнародного співтовариства.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ГЕОПОЛІТИЧНИХ ВИКЛИКІВ

3.1 Роль міжнародних організацій в забезпеченні міжнародної колективної безпеки

Міжнародна безпека виступає як гарант глобального самозбереження та розвитку. Суб'єктами цієї безпеки є міжнародні організації, чия мета полягає в забезпеченні безпеки за допомогою контролю за озброєнням, попередження конфліктів та захисту прав людини і громадянина.

У сучасний період для України особливо важливою є співпраця та підтримка міжнародних організацій в урегулюванні воєнного конфлікту. ООН, що є головною міжурядовою міжнародною організацією, виступає першоджерелом у розв'язанні збройних конфліктів в Україні, сприяючи миру та безпеці у всьому світі.

Події в Україні, зокрема вторгнення РФ у 2022 році, мають величезний вплив на безпекову ситуацію в Європі та світі. Цей конфлікт визнано найбільшим з часів Другої світової війни в Європі, розширюючи терористичні та військові загрози світового масштабу та породжуючи напруженість у різних регіонах.

Складна та напружена обстановка вимагає максимальної мобілізації дипломатичних, політичних та правових ресурсів для зниження напруги та знаходження ефективних механізмів припинення агресивної політики. Рада Безпеки ООН, як ключовий орган у вирішенні проблем міжнародної безпеки, має особливе значення у цьому контексті.

Кризовий 2022 рік став викликом для світу та ООН, зокрема в зв'язку з російською агресією проти України, призвів до руйнувань, людських жертв та гуманітарної кризи. Оцінка ефективності Ради Безпеки ООН у цьому контексті стає актуальною, враховуючи потреби урегулювання військових конфліктів та забезпечення міжнародної безпеки.

Російська Федерація, розпочавши війну проти України, порушує принципи та мету, які були визначені у Статуті ООН ще з 1945 року. Цей конфлікт розгортається у кілька етапів: починаючи з незаконної анексії Криму, через збройний конфлікт на Донбасі (2014–2022) та до повномасштабної війни, що розпочалася 24 лютого 2022 року. Першочерговим завданням Ради Безпеки ООН мало б бути запобігання цьому конфлікту, особливо в контексті анексії Криму, однак, на жаль, цей орган не проявив ефективності в цьому плані.

За висловом І. Куса, експерта з міжнародної політики Українського інституту майбутнього, Рада Безпеки ООН взагалі не була в змозі запобігти анексії Криму через відсутність необхідних механізмів у її "дизайні". Вже у березні 2014 року Верховна Рада України вказала на спроби РФ анексувати територію України та попередила про можливий акт агресії. Тоді стало очевидним, що дії Росії суперечать не лише міжнародним нормам безпеки, але й укладеним договорам та міжнародним гарантіям, таким як Будапештський меморандум.

Резолюції, дебати та заяви ООН є важливими для фіксації історії та міжнародного права, але їхня неефективність у регулюванні військового конфлікту в Україні, особливо через вето Росії, свідчить про проблеми організації. Нездатність виключити Росію з числа постійних членів Ради Безпеки ООН підкреслює бюрократизацію та неефективність цього органу. Усі ці обставини призводять до втрати довіри до ООН і Ради Безпеки як організацій, призначених забезпечувати світовий мир.

Міжнародний правопорядок, визначений як система упорядкованості міжнародних відносин на основі норм і принципів міжнародного права, спрямований на захист загальних інтересів міжнародного співтовариства, зокрема, загального миру і міжнародної безпеки.

З'явлення ядерної та бактеріологічної зброї, а разом з цим і загрози знищення життя на Землі, вимагає критичного переосмислення питань війни і миру.

Сучасна міжнародна спільнота розглядає планування, підготовку, розв'язання або ведення агресивної війни як серйозний міжнародний злочин, що порушує основи міжнародного правопорядку.

Зацікавленість держав у збереженні міжнародного правопорядку призвела до створення системи колективної безпеки.

Колективна безпека визначається як система колективних заходів, що застосовуються державами на універсальній або регіональній основі з метою усунення загрози миру, запобігання або придушення актів агресії і відновлення міжнародного миру і безпеки.

Принцип неподільності світу, який лежить в основі системи колективної безпеки, вимагає реакції на будь-які порушення миру в будь-якому регіоні світу, ініціювання спільних дій на основі Статуту ООН та участь у миротворчих заходах.

Універсальна система колективної безпеки представлена ООН, яка здійснює підтримку міжнародного миру і безпеки за допомогою Генеральної Асамблеї і Ради Безпеки ООН. Рада Безпеки визначає загрози миру, порушення миру або акти агресії, рекомендує заходи відповідно до Статуту ООН і забезпечує здійснення заходів для підтримки міжнародного миру та безпеки.

Стаття 41 Статуту ООН передбачає застосування Радою Безпеки санкцій у вигляді обмежень та ембарго у випадках порушення міжнародного правопорядку. Прикладами таких санкцій є економічні та фінансові обмеження, а також ембарго на поставки озброєнь. Зокрема, Рада Безпеки застосовувала санкції до країн, таких як Родезія, ПАР, Ірак, Югославія, Лівія, демонструючи гнучкість і ефективність цього механізму для забезпечення світового порядку.

Стаття 42 Статуту ООН, у свою чергу, передбачає рішення Ради Безпеки про застосування сили для придушення агресора. Прикладами таких дій є реакція на напад КНДР на Південну Корею у 1950 році та втручання для визволення Кувейту від іракської окупації у 1990 році. Ці заходи

підтверджують рішучість та здатність ООН вживати ефективні заходи для збереження світового миру в критичних ситуаціях.

Концепція підтримання миру в рамках ООН включає превентивну дипломатію, миротворчість, підтримання миру та миробудівництво. Превентивна дипломатія спрямована на попередження конфліктів та обмеження їх масштабів, використовуючи різноманітні інструменти, включаючи збройні сили ООН. Миротворчість здійснюється через переговори та інші мирні засоби для приведення ворогуючих сторін до згоди. Підтримання миру передбачає використання військового персоналу для запобігання та встановлення миру.

Операції ООН з підтримання миру включають місії спостереження та військові контингенти для вирішення конфліктів та зміцнення стабільності. Постконфліктне миробудівництво орієнтоване на відновлення і утримання структур у постконфліктний період з метою запобігання рецидивам конфліктів.

Статут ООН також передбачає можливість створення регіональних систем колективної безпеки, таких як ЛАД, ОАД, НАТО, які доповнюють універсальну систему безпеки. Ці регіональні організації взаємодіють з ООН для забезпечення світового порядку та миру в межах своєї компетенції.

У статутах регіональних організацій, таких як ЛАД, АС, ОАГ, НАТО, СНД, ОДКБ, знаходять відображення положення щодо спільних заходів у випадку збройного нападу на будь-якого з їх членів. Ці організації широко застосовуються до формування сил для забезпечення миру. Наприклад, у 1971 році ЛАД створила міжарабські сили, відомі як "зелені каски", для врегулювання конфліктів в Лівані, тоді як у 1981 році Організація африканської єдності, попередниця Африканського союзу, заснувала Міжафриканські сили з підтримки миру для спостереження за угодами між угрупованнями в Чаді.

Щодо ОБСЄ, її правова база колективної безпеки визначена в Заключному акті 1975 року та подальших документах, прийнятих на засіданнях у Белграді (1977), Мадриді (1980), Відні (1989), "Гельсінкі-2" (1992) і Будапешті (1994). Ці документи включають Кодекс поведінки, що регулює

військово-політичні аспекти безпеки, а також передбачають створення антикризових механізмів та проведення операцій з підтримки миру як серед членів ОБСЄ, так і всередині будь-якої держави-члена. Операції спостереження груп спостерігачів були проведені в різних регіонах, таких як Придністров'я, Нагірний Карабах, Чечня, Абхазія, Грузія, а також операції з підтримки миру в Албанії.

У СНД, правова основа колективної безпеки включає Статут СНД, Договір про колективну безпеку від 15 травня 1992 року, і Угоду про групи військових спостерігачів і колективних сил з підтримки миру в СНД від 20 березня 1992 року разом з Ташкентськими протоколами. Рада глав держав СНД має повноваження створювати групи з підтримання миру, які вирішують завдання, такі як роз'єднання конфліктуючих сторін, спостереження за дотриманням угод про припинення вогню, створення умов для мирного врегулювання конфліктів, підтримка прав і свобод людини, і надання гуманітарної допомоги. Операції миротворчого характеру проводилися в регіонах, таких як Придністров'я, Південна Осетія, Абхазія, Грузія і Таджикистан.

У своїй спробі збалансувати вплив НАТО, освіта в 2002 році призвела до утворення Організації Договору про колективну безпеку (ОДКБ), що об'єднала деякі держави СНД, включаючи Російську Федерацію. Росія також активно бере участь у роботі багатьох універсальних та регіональних міжнародних організацій.

Нарешті, в системі міжнародної безпеки велике значення мають двосторонні і багатосторонні договори, регулюючи правові аспекти забезпечення миру, які можна умовно розділити на чотири групи, охоплюючи стримування гонки ядерних озброєнь, обмеження нарощування озброєнь, заборону виробництва та знищення певних видів зброї, а також запобігання випадкового виникнення війни.

Виходячи з вищенаведених тез, слід зазначити важливість та різноманітність механізмів та ініціатив, спрямованих на забезпечення

міжнародної безпеки та підтримку миру. Регіональні організації, такі як ЛАД, АС, ОАГ, НАТО, СНД, ОДКБ, відіграють ключову роль у формуванні колективної відповідальності та реагуванні на загрози збройного конфлікту.

Організація Безпеки та Співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Співдружність Незалежних Держав (СНД) визначаються чіткою правовою базою, що дозволяє їм проводити миротворчі операції та втручання в регіональні конфлікти. Кодекс поведінки та антикризові механізми в ОБСЄ свідчать про спроби розробити стандарти та інструменти для вирішення конфліктів.

Реакція на вплив НАТО з боку СНД та ОДКБ вказує на конкурентні динаміки в геополітичному просторі. Росія, яка грає ключову роль в СНД та ОДКБ, використовує ці організації для збалансування впливу Заходу в регіоні та збереження власних стратегічних інтересів.

Міжнародні договори та домовленості з контролю за озброєнням визначаються як ключовий елемент глобальної безпеки. Вони стримують гонку ядерних озброєнь та забезпечують обмеження виробництва та використання різних видів зброї.

Загалом, аналіз дозволяє зробити висновок, що для забезпечення стабільності та миру в світі необхідне взаємодія різних акторів на різних рівнях, від регіональних організацій до глобальних договорів, з фокусом на правових та дипломатичних механізмах.

Російська агресія проти України викликала серйозні виклики для системи міжнародної безпеки, а зокрема для Ради Безпеки ООН. Незважаючи на визначені статуту ООН цілі та принципи, цей конфлікт демонструє неефективність Ради Безпеки у вирішенні кризових ситуацій.

На етапі анексії Криму, Рада Безпеки ООН не зуміла ефективно втрутитися та запобігти подальшому розвитку конфлікту. Вето Росії у блокуванні резолюцій та рішень Ради Безпеки стало фактором, який суттєво ускладнив можливість вирішення ситуації.

Докладний аналіз показав, що Рада Безпеки ООН, не дивлячись на свої певні можливості та функції, не виявилася достатньою у дії під час найбільшої європейської війни ХХІ століття. Проблеми бюрократизації та відсутність ефективних механізмів реагування на кризи стали очевидними.

Отже, сучасна ситуація світової політики вимагає серйозного перегляду та підсилення ролі та інструментів, що володіють міжнародними організаціями, зокрема Радою Безпеки ООН, для більш ефективного забезпечення світового миру та безпеки.

3.2 Механізми міжнародного співробітництва в забезпеченні міжнародної безпеки

Замість загрози тотального ядерного знищення цивілізації на сцену виступили нові небезпеки та загрози, такі як тероризм, сепаратизм, різні форми екстремізму, торгівля наркотиками, організована злочинність, регіональні конфлікти, розповсюдження зброї масового знищення, фінансово-економічні кризи, екологічні катастрофи і епідемії. Ці проблеми існували раніше, але у епоху глобалізації, коли світ став більш взаємозалежним, вони набули універсального характеру і стали реальною загрозою для регіональної та міжнародної безпеки і стабільності. Ці проблеми також більше впливають на щоденне життя мільярдів людей. Прикладом цього є хвиля терористичних актів від Нью-Йорка до Балі.[30]

З метою ефективного реагування на порушення міжнародного правопорядку, виявлення міжнародних конфліктів та забезпечення міжнародного миру і безпеки була створена та поступово вдосконалюється універсальна система колективної безпеки.

Ефективність універсальної системи колективної безпеки залежить від системи зобов'язань, гарантій, можливостей та дій її суб'єктів, а також результативності її структури, яка, в тому числі, включає такі елементи:

а) теорію (філософію) та доктрину (концепцію) забезпечення міжнародної безпеки;

б) сукупність міжнародних урядових та неурядових інститутів та організацій, які підтримують загальносвітовий правопорядок та захищають права людини;

в) сукупність засобів, способів та методів забезпечення міжнародної безпеки.

Отже, слід почати з аналізу теорії. Як правильно відзначає Нгуен Куок Дінь: "Цілком природно, що розвиток теорії суттєво пояснюється розвитком самого міжнародного життя, яке обов'язково включає право. Після Першої світової війни і згідно з духом Ліги Націй теорія намагалася раціонально пояснити механізм міжнародного права, не відмовляючись від загальної моралі, але і не в змозі втриматися від абстракцій. З 1945 року у різноманітних течіях чітко виділяються дві нові тенденції: деякі відновлюють позитивізм, звільняючись при цьому від волюнтаристського догматизму, тоді як інші ловляться на гачок правового "активізму", суворо заперечуючи прихильників "постмодернізму" [31, с. 37].

"Однак, - додає він, - нездатність суверенних держав забезпечувати мир і неадаптованість міждержавної системи, яка ґрунтується на повазі до суверенітету, до вимог міжнародної солідарності призвела до відступу від "позитивізму", відірваного від реального міжнародного життя, опис якого обмежується, за словами його представників. Це призвело до атак на класичний позитивізм з боку тих, хто згоден з його антиідеалістичним постулатом. Пропонується замінити теорію юридичного волюнтаризму іншими теоріями - це завдання нормативістської школи Г. Кельзена з одного боку і об'єктивістської або соціологічної чеської школи Ж. Селла з іншого боку. Обидві школи намагаються надати глобальне пояснення міжнародного права, виступаючи проти двох ключових концепцій класичного позитивізму - держави та суверенітету, пропонуючи замість них свої концепції [31, с. 38].

Отже, можна відзначити, що сучасна проблема підтримання миру і зміцнення міжнародної безпеки залишається актуальною в сучасному міжнародному праві. Проте, на сучасному етапі розвитку міжнародного права світ стає більш взаємопов'язаним, що зумовлює необхідність широкого та активного співробітництва держав у зміцненні загальносвітового правопорядку.

Ядром системи колективної безпеки є принципи міжнародного права та інші норми міжнародного співжиття. Наприклад, Г.В. Ігнатенко та О.І. Тіунов стверджують, що створення колективної безпеки базується на принципі неподільності світу, який визнає загрозу військових конфліктів для всіх держав світу. Цей принцип вимагає від держав реагувати на будь-які порушення миру та безпеки в будь-якому регіоні, брати участь у спільних заходах для запобігання або ліквідації загрози світові. [32, с. 272].

Механізм колективної безпеки, передбачений главою VII Статуту ООН, передбачає послідовне та одночасне вживання засобів для забезпечення миру та безпеки. На сьогодні можна стверджувати, що найважливішу роль у підтримці всесвітнього правопорядку відіграє Рада Безпеки ООН. Її компетенція охоплює широкий спектр заходів з ліквідації загрози силою, утримання миру та відповідь на акти агресії.

Рада Безпеки ООН повинна визначати наявність спору, продовження якого може загрожувати підтримці міжнародного миру і безпеки (ст. 33 Статуту ООН), а також виявляти загрози миру, порушення миру чи акти агресії (ст. 39 Статуту ООН).[7]

Отже, Статут ООН визначає різницю між зазначеними вище ситуаціями, а кваліфікація Ради Безпеки виступає правовою основою для подальших дій держав. Надання Раді Безпеки права та обов'язку кваліфікувати ситуації є важливим положенням, оскільки учасники конфлікту можуть мати протилежні точки зору або ухилятися від кваліфікації.

В побутовому та науковому вжитку традиційно використовується термін "механізм" для позначення динамічного процесу, що складається з

функціональних елементів та призводить до певного результату. У юриспруденції це використання визначає динаміку правових явищ. В контексті дослідження системи колективної безпеки ця категорія підходить для опису процесу, в якому взаємодіють різні елементи для досягнення конкретного результату.

Поняття "механізм забезпечення колективної безпеки" є новинкою в доктрині міжнародного права, але його складові елементи вже вивчалися багатьма вченими, що свідчить про актуальність досліджень в цьому напрямі. Особливо важливими є системність та зумовленість механізму факторами правових, суспільних та політичних впливів у його формуванні.

Розглядаючи механізм забезпечення колективної безпеки як систему, можна визначити два аспекти - системність та зумовленість явищами, умовами та характеристиками різних факторів у процесі його створення. Аналізуючи об'єкт як систему, можна визначити елементи його структури, які взаємодіють між собою за допомогою внутрішніх зв'язків.

У практичному підході до розуміння механізму забезпечення колективної безпеки слід розглядати теоретичні та практичні засоби та методи забезпечення миру і безпеки. Теоретична модель об'єднує всі можливі фактори колективної безпеки для класифікації та аналізу їх взаємодії. Практична модель є реальною формою механізму, яка містить лише актуальні елементи для конкретних міжнародних відносин. Ця різниця становить основу дослідження в сфері підтримки всесвітнього правопорядку.

Заходи для підтримки міжнародного миру і безпеки можна умовно класифікувати за чотирма категоріями: дипломатичні, невійськові, військові та превентивні. До дипломатичних засобів відносяться засудження агресії, проведення переговорів та консультацій, а також здійснення міжнародного контролю. Невійськові заходи включають тимчасові заходи, призначені для стабілізації ситуації, перерви в різних сферах міжнародних відносин та вирішення конфліктів через міжнародний арбітраж. Військові заходи включають в себе миротворчі операції, військове втручання та самооборону.

Превентивні заходи передбачають заходи для зміцнення довіри та запобігання можливим загрозам. У цій же логіці заходів підтримки міжнародного миру й безпеки можна виділити такі превентивні заходи:

- заходи щодо роззброєння та скорочення озброєнь;
- ініціативи для запобігання ядерній війні, додержання принципів неприєднання та нейтралітету;
- нейтралізація та демілітаризація конкретних територій;
- ліквідація іноземних військових баз;
- створення зон миру.

В міжнародній правовій літературі широко розповсюджена точка зору, згідно з якою колективна безпека ґрунтується на "системі рівноваги сил". Американські юристи, такі як Л. Міліс та Ч. Маклолін, ділять цю точку зору і стверджують, що "політика рівноваги сил та міжнародні організації, такі як Ліга Націй чи сучасна Організація Об'єднаних Націй, мають спільну мету, і розбіжності між ними, головним чином, мають технічний характер". [34, с. 112]

Отже, можна зробити висновок, що ключовим елементом у галузі забезпечення міжнародної безпеки є співпраця між суб'єктами міжнародного права. Незаперечно, що будь-яка соціальна спільнота, особливо державні утворення, прагне гарантувати свою безпеку за допомогою правових механізмів. У свою чергу, якість правових норм залежить від рівня безпеки. Право виступає як інструмент регулювання використання політичних і силових методів для забезпечення безпеки. Проте досягнення такої рівноваги є завданням високої складності. Схоже на те, що право має свої обмежувальні рамки для регламентації численних аспектів забезпечення безпеки [35, с. 73-81].

Незважаючи на це, важливість правового регулювання міжнародних відносин та гарантування міжнародної безпеки визнана. Потреба у правильному виборі методів забезпечення безпеки породжує нові виклики в цій галузі. Таким чином, розуміння проблем забезпечення міжнародної безпеки, пошук та впровадження гуманних методів їх вирішення, укладення

компромисів у міжнародних конфліктах, тісне співробітництво держав у створенні ефективних систем безпеки, а також визнання рівноправ'я державами є ключовими чинниками для покращення міжнародної безпеки. Це сприяє уникненню чи зменшенню потенційних загроз у майбутньому. Чітке розуміння механізму забезпечення колективної безпеки має на меті допомогти суб'єктам міжнародного права керувати ситуаціями конфлікту шляхом використання чіткого алгоритму дій та акцентувати увагу на превентивних заходах для забезпечення миру та безпеки.

3.3 Формування системи міжнародної колективної безпеки в контексті геополітичних викликів

Перетворення архітектури міжнародної безпеки може служити сигналом про зміни у світовому порядку. Один із визначальних державних діячів США, Генрі Кіссінджер, в своїй книзі "Світовий порядок" став досить скептично ставитися до ідеї глобального ладу, зауважуючи, що той порядок, який ми зараз вважаємо стандартом, був встановлений майже чотири століття тому під час мирної конференції в Вестфалії, і це відбулося без участі більшості інших континентів чи цивілізацій, і, можливо, навіть без повідомлення іншими державами-учасницями.

За словами Баррі Б'юзана, світ зараз вступає в нову фазу, коли Захід втрачає свою домінуючу роль як центр сили у міжнародному суспільстві. До XVI століття різні регіони світу мали обмежені зв'язки між собою, але розподіл сили між ними був відносно рівним: Китай, Індія та ісламський світ вже тоді були центрами сили. Зараз ми спостерігаємо повернення до чогось подібного – більш рівноправного світу, проте ці центри сили тісно взаємодіють та взаємозалежні. Б'юзан використовує термін "глибокий плюралізм" для опису цього нового порядку, при цьому світ визначається більше відмінностями, ніж спільними рисами.

Отже, дана ситуація включає традиційний порядок денний держав, які конфліктують та конкурують між собою. З іншого боку, зросла різноманітність взаємозалежностей у світі, виникає поняття спільних долей, яке може впливати на питання безпеки, як, наприклад, у ситуації з COVID-19.

Внаслідок нинішніх подій стає очевидним, що система міжнародної безпеки переживає кризу. Односторонній світовий порядок, де існують різні правила для сильних і слабких, виявляється нестійким правовим утворенням. Війна Росії в Україні викликає розчарування та неприйнятність стосовно інститутів міжнародної безпеки, створених після Другої світової війни. Жозеп Боррель, Верховний представник ЄС із зовнішньої політики, заявив: "Якщо сильна країна може силовим шляхом нав'язати свою волю сусідові, який не є загрозою, здійснюючи військові злочини та зруйнувавши Маріуполь, зробивши його «європейським Алеппо», а Україну – другою Сирією, то весь світ перебуває у небезпеці". Відзначається, що варварська війна Росії повинна послужити сигналом для світового співтовариства та спричинити створення нової архітектури безпеки та усічення міжнародного миротворчого законодавства для захисту демократії від тероризму.

Трансформації глобальної системи забезпечення миру також потребують активної участі Росії. Зміни в ООН передбачають переговори з Росією: короткостроково – обговорення характеру відносин України з НАТО, а в довгостроковій перспективі – реформа Ради Безпеки. Це складне завдання, але минуле мало приклади, коли постраждалі нації вели переговори на користь міжнародної спільноти. Професор Філіпп Сендс вказує, що поточна конфронтація може або руйнувати правовий і безпековий порядок, створений після розгрому нацизму в 1945 році, або зміцнювати його. Другий сценарій виглядає можливим, але йому потрібен час та спільна дія світової спільноти. Наголошується, що Генеральна Асамблея ООН, складаючись із 193 членів, засудила вторгнення Росії, і це є моральним сигналом від більш як двох третин членів ООН.

Україна відіграє значущу роль у формуванні майбутньої системи безпеки, і це стає зрозумілим. Київ вже не просто є отримувачем безпеки; він володіє досвідом та навичками в області військових та гібридних дій, таких як розвідка, кібербезпека та енергетика, які може поділитися, зокрема, з НАТО. Президент Володимир Зеленський виступив перед Конгресом США і висловився щодо російської агресії та підтримки, яку США надають і можуть надати Україні.

Поміж тез про закриття українського неба від ворожої авіації та звернення за засобами протиповітряної та протиракетної оборони, прозвучала ідея створення нового союзу під назвою U-24 («Союз відповідальних держав»), який здатний реагувати протягом 24 годин у випадку агресії проти будь-якої країни-учасниці, використовуючи всі наявні ресурси. [35] Заяви українського керівництва щодо нових союзів стають закликком до перегляду всієї системи з новими правилами та учасниками. Підкреслюється, що лише спільними зусиллями можливо зупинити диктатора та сформувати справедливий світовий порядок.

У будь-якому випадку, запрошення України на осінній саміт «Великої двадцятки» (G20) свідчить про її підвищений міжнародний статус. Ця група держав об'єднує 80% світового ВВП та 75% міжнародної торгівлі. [36] За інформацією Reuters, країни-члени G20 вже розпочали обговорення можливості виключення Росії з цієї групи, оскільки після анексії Криму G8 стала G7. Це може вказувати на тенденцію до перетворення «Великої двадцятки» на G19. При цьому для України важливо піднести питання агресії Росії не лише як двосторонній конфлікт, але і в контексті світової безпеки загалом. Українці захищають не тільки свою державу, але й демократичні цінності та всю Європу, а разом з нею – і весь світ.

Сучасна система міжнародної безпеки переживає кризу. Військова агресія Росії проти України підірвала основи регіональної та глобальної стабільності, порушивши довіру до ефективності міждержавних безпекових організацій та режимів нерозповсюдження зброї. Геополітичне й

геоекономічне протистояння між провідними країнами світу суттєво загострилося. Російсько-українська війна стає частиною загальної суперечності між демократією та авторитаризмом на світовому рівні. У той час як демократизація Росії при існуючому путінському режимі виглядає сумнівною, світова підтримка України, яка бореться за демократію, набуває важливості.

В економічній та енергетичній безпеці, а також у справі торгівлі нафтою і газом ключовим є вимір російсько-української війни. Росія використовує цей важіль впливу для підтримки військової агресії та фінансування бойових дій в Україні, тому питання ембарго на російські енергоносії стає актуальним для припинення конфлікту.

Міжнародні організації виявилися неефективними в попередженні та зупиненні російської агресії. Керівництво ООН визнало свої прорахунки в політиці стосовно Росії. Однак ООН, Рада Європи, ЄС та Організація американських держав засудили агресію Москви та вжили заходів для ізоляції Росії на міжнародній арені. Засуджуючи агресивну політику Кремля, Генеральна Асамблея ООН відзначила міжнародну ізоляцію Росії, хоча Рада Безпеки залишається паралізованою через право вето Росії. Можлива подальша трансформація органу, з урахуванням рішення Генеральної Асамблеї вимагати виправдання права вето від постійних членів Ради Безпеки. Хоча малоімовірно, що постійні члени РБ ООН втратять свої повноваження, можливе збільшення ролі Генеральної Асамблеї та подальша ізоляція Росії.

Роль НАТО для євроатлантичної безпеки залишається важливою. Україна зараз не просто захищає свій суверенітет, але й прагне миру, демократії та гідності в усьому світі. Наша держава вже довела свою надійність як союзник Альянсу. Різні варіанти мирної угоди між Росією та Україною можливі, і разом із ними різні формати співробітництва України з НАТО. Однак співпраця з альянсом має тривати, забезпечуючи Україні переваги не лише в області безпеки, але й у соціально-економічних аспектах. Крім того,

співробітництво з НАТО може сприяти швидшому вступу до Європейського Союзу, оскільки більшість країн ЄС одночасно є членами альянсу.

Україна вже стала прикладом сміливої та стійкої держави, а зараз їй випала можливість виступити лідером світової політики, іншими акторами на основі власного морального прикладу. Ймовірно, Україна відіграє ключову роль у трансформації міжнародної безпекової системи, зупиняючи державу-агресора і терориста. Важливо підкреслити актуальність двосторонніх домовленостей про безпеку між країнами, доповнюючи військові альянси. У цьому контексті Україна має намір включити держави-члени РБ ООН, такі як Велика Британія, Китай, США і Франція, а також Туреччину, Німеччину, Польщу та Ізраїль, серед майбутніх гарантій безпеки.

Майбутній порядок безпеки буде визначений переможцями російсько-української війни, і серед них очікується Україна та держави, які надають їй підтримку. Цей новий міжнародний лад може мати багатополярну структуру та високий рівень конфліктогенності, оскільки в світі виникають центри впливу із різними наборами цінностей. Однак в той самий час нова система безпеки у взаємозалежному світі може отримати шанс на глобальне сформування, враховуючи вивчені уроки щодо важливості підтримки міжнародного права та енергетичної незалежності, проблем ядерного шантажу та режиму нерозповсюдження, а також розрізненних тенденцій авторитаризму та демократії.

Висновки до розділу 3

Виходячи з вищенаведених тез, слід зазначити важливість та різноманітність механізмів та ініціатив, спрямованих на забезпечення міжнародної безпеки та підтримку миру. Регіональні організації, такі як ЛАД, АС, ОАГ, НАТО, СНД, ОДКБ, відіграють ключову роль у формуванні колективної відповідальності та реагуванні на загрози збройного конфлікту.

Організація Безпеки та Співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Співдружність Незалежних Держав (СНД) визначаються чіткою правовою базою, що дозволяє їм проводити миротворчі операції та втручання в регіональні конфлікти. Кодекс поведінки та антикризові механізми в ОБСЄ свідчать про спроби розробити стандарти та інструменти для вирішення конфліктів.

Реакція на вплив НАТО з боку СНД та ОДКБ вказує на конкурентні динаміки в геополітичному просторі. Росія, яка грає ключову роль в СНД та ОДКБ, використовує ці організації для збалансування впливу Заходу в регіоні та збереження власних стратегічних інтересів.

Міжнародні договори та домовленості з контролю за озброєнням визначаються як ключовий елемент глобальної безпеки. Вони стримують гонку ядерних озброєнь та забезпечують обмеження виробництва та використання різних видів зброї.

Загалом, аналіз дозволяє зробити висновок, що для забезпечення стабільності та миру в світі необхідне взаємодія різних акторів на різних рівнях, від регіональних організацій до глобальних договорів, з фокусом на правових та дипломатичних механізмах.

Російська агресія проти України викликала серйозні виклики для системи міжнародної безпеки, а зокрема для Ради Безпеки ООН. Незважаючи на визначені статуту ООН цілі та принципи, цей конфлікт демонструє неефективність Ради Безпеки у вирішенні кризових ситуацій.

На етапі анексії Криму, Рада Безпеки ООН не зуміла ефективно втрутитися та запобігти подальшому розвитку конфлікту. Вето Росії у блокуванні резолюцій та рішень Ради Безпеки стало фактором, який суттєво ускладнив можливість вирішення ситуації.

Докладний аналіз показав, що Рада Безпеки ООН, не дивлячись на свої певні можливості та функції, не виявилася достатньою у дії під час найбільшої європейської війни ХХІ століття. Проблеми бюрократизації та відсутність ефективних механізмів реагування на кризи стали очевидними.

Отже, сучасна ситуація світової політики вимагає серйозного перегляду та підсилення ролі та інструментів, що володіють міжнародними організаціями, зокрема Радою Безпеки ООН, для більш ефективного забезпечення світового миру та безпеки.

Ключовим елементом у галузі забезпечення міжнародної безпеки є співпраця між суб'єктами міжнародного права. Незаперечно, що будь-яка соціальна спільнота, особливо державні утворення, прагне гарантувати свою безпеку за допомогою правових механізмів. У свою чергу, якість правових норм залежить від рівня безпеки. Право виступає як інструмент регулювання використання політичних і силових методів для забезпечення безпеки. Проте досягнення такої рівноваги є завданням високої складності. Схоже на те, що право має свої обмежувальні рамки для регламентації численних аспектів забезпечення безпеки.

Незважаючи на це, важливість правового регулювання міжнародних відносин та гарантування міжнародної безпеки визнана. Потреба у правильному виборі методів забезпечення безпеки породжує нові виклики в цій галузі. Таким чином, розуміння проблем забезпечення міжнародної безпеки, пошук та впровадження гуманних методів їх вирішення, укладення компромісів у міжнародних конфліктах, тісне співробітництво держав у створенні ефективних систем безпеки, а також визнання рівноправ'я державами є ключовими чинниками для покращення міжнародної безпеки. Це сприяє уникненню чи зменшенню потенційних загроз у майбутньому. Чітке розуміння механізму забезпечення колективної безпеки має на меті допомогти суб'єктам міжнародного права керувати ситуаціями конфлікту шляхом використання чіткого алгоритму дій та акцентувати увагу на превентивних заходах для забезпечення миру та безпеки.

Сучасна система міжнародної безпеки переживає кризу. Військова агресія Росії проти України підірвала основи регіональної та глобальної стабільності, порушивши довіру до ефективності міждержавних безпекових організацій та режимів нерозповсюдження зброї. Геополітичне й

геоекономічне протистояння між провідними країнами світу суттєво загострилося. Російсько-українська війна стає частиною загальної суперечності між демократією та авторитаризмом на світовому рівні. У той час як демократизація Росії при існуючому путінському режимі виглядає сумнівною, світова підтримка України, яка бореться за демократію, набуває важливості.

В економічній та енергетичній безпеці, а також у справі торгівлі нафтою і газом ключовим є вимір російсько-української війни. Росія використовує цей важіль впливу для підтримки військової агресії та фінансування бойових дій в Україні, тому питання ембарго на російські енергоносії стає актуальним для припинення конфлікту.

Міжнародні організації виявилися неефективними в попередженні та зупиненні російської агресії. Керівництво ООН визнало свої прорахунки в політиці стосовно Росії. Однак ООН, Рада Європи, ЄС та Організація американських держав засудили агресію Москви та вжили заходів для ізоляції Росії на міжнародній арені. Засуджуючи агресивну політику Кремля, Генеральна Асамблея ООН відзначила міжнародну ізоляцію Росії, хоча Рада Безпеки залишається паралізованою через право вето Росії. Можлива подальша трансформація органу, з урахуванням рішення Генеральної Асамблеї вимагати виправдання права вето від постійних членів Ради Безпеки. Хоча мало ймовірно, що постійні члени РБ ООН втратять свої повноваження, можливе збільшення ролі Генеральної Асамблеї та подальша ізоляція Росії.

Роль НАТО для євроатлантичної безпеки залишається важливою. Україна зараз не просто захищає свій суверенітет, але й прагне миру, демократії та гідності в усьому світі. Наша держава вже довела свою надійність як союзник Альянсу. Різні варіанти мирної угоди між Росією та Україною можливі, і разом із ними різні формати співробітництва України з НАТО. Однак співпраця з альянсом має тривати, забезпечуючи Україні переваги не лише в області безпеки, але й у соціально-економічних аспектах. Крім того,

співробітництво з НАТО може сприяти швидшому вступу до Європейського Союзу, оскільки більшість країн ЄС одночасно є членами альянсу.

Україна вже стала прикладом сміливої та стійкої держави, а зараз їй випала можливість виступити лідером світової політики, іншими акторами на основі власного морального прикладу. Ймовірно, Україна відіграє ключову роль у трансформації міжнародної безпекової системи, зупиняючи державу-агресора і терориста. Важливо підкреслити актуальність двосторонніх домовленостей про безпеку між країнами, доповнюючи військові альянси. У цьому контексті Україна має намір включити держави-члени РБ ООН, такі як Велика Британія, Китай, США і Франція, а також Туреччину, Німеччину, Польщу та Ізраїль, серед майбутніх гарантій безпеки.

Майбутній порядок безпеки буде визначений переможцями російсько-української війни, і серед них очікується Україна та держави, які надають їй підтримку. Цей новий міжнародний лад може мати багатополярну структуру та високий рівень конфліктогенності, оскільки в світі виникають центри впливу із різними наборами цінностей. Однак в той самий час нова система безпеки у взаємозалежному світі може отримати шанс на глобальне сформування, враховуючи вивчені уроки щодо важливості підтримки міжнародного права та енергетичної незалежності, проблем ядерного шантажу та режиму нерозповсюдження, а також розрізнених тенденцій авторитаризму та демократії.

ВИСНОВКИ

Згідно з поставленою метою і завданнями дослідження результатами кваліфікаційної магістерської роботи є наступні висновки і пропозиції.

Досліджено, що сучасний світ стикається з новими викликами, такими як тероризм, кіберзагрози, глобальні пандемії, зміни клімату та геополітичні конфлікти. Відповідно, міжнародна співпраця стає ще важливішою для забезпечення миру та безпеки. Організації та міжнародні угоди відіграють роль у спільному вирішенні проблем та управлінні загрозами.

Зважаючи на різноманітність викликів та потребу у глибокій співпраці, історія показує, що забезпечення міжнародної колективної безпеки є невід'ємною частиною еволюції світового порядку. Це вимагає постійних зусиль держав, організацій та індивідів для вирішення спільних викликів та побудови майбутнього на основі співпраці та розуміння.

Глобальна система міжнародної колективної безпеки в особі Організації Об'єднаних Націй та регіональні системи міжнародної колективної безпеки, в особі регіональних організацій спроможна забезпечити особисту безпеку кожної людини та громадянина, держави через забезпечення міжнародної безпеки та миру у всьому світі. Окрім того, міжнародна безпека є важливим фактором забезпечення національної безпеки держави та дієвим механізмом беззбройного захисту у разі акту агресії чи військового конфлікту.

Взаємодія основних складових міжнародної колективної безпеки відображає важливий фактор у побудові стабільності, гармонії та розвитку у глобальному масштабі. Історичний контекст та реалії сучасності підтверджують необхідність відокремлення та спільного розгляду цих компонентів як ключового аспекту стратегічного підходу до забезпечення міжнародної стабільності та безпеки.

Встановлено, що новий світовий порядок представляє собою міжнародний лад, який утвориться на планетарному рівні після подолання поточної політичної та світоглядної кризи у міжнародних відносинах.

Однією із ключових геополітичних рис нового світового порядку є об'єктивний розподіл держав на дві категорії: привілейовані ядерні та непривілейовані неядерні. Це призводить до порушення принципу рівноправ'я у відносинах. Спостерігається конфлікт між потенціалом держав, їх національними інтересами та прагненням дотримуватися кодексу цивілізованої міжнародної поведінки.

Поступово виникає перспектива відмови від глобалізації та установа тенденції регіоналізації, коли світ розділиться на макрорегіони із своїми центрами впливу в рамках багатоплярної моделі.

Проблематика нового світового порядку пов'язана з перенаселеністю Землі, корекцією міграційних потоків робочої сили та вирішенням демографічних дисбалансів.

Характерною рисою нового світового порядку є необхідність ефективно реагувати на глобальні кліматичні зміни та екологізувати міжнародні відносини.

Пандемія COVID-19 сприяє поширенню впливу біополітики, що передбачає впровадження біологічних технологій соціального управління, обґрунтованих необхідністю "виживання людства".

Військово-силовий чинник поступово витісняє цивілізаційні та міжнародно-правові фактори та стає домінантою у новому світовому порядку.

Протистояння демократичної таласократії США та автократичної телурократії Китаю є ознакою першої фази формування нового світового порядку.

Актуальним завданням для України у контексті російської агресії є створення конкретного механізму колективної безпеки з участю країн НАТО, таких як США, Велика Британія, Польща, країни Балтії, Туреччина та інші.

Націоналізм, екстремізм і тероризм представляють собою складні явища, які впливають на сучасне суспільство та міжнародні відносини.

Націоналізм, як було зазначено раніше, може мати як конструктивний, так і деструктивний вплив. Прагнення до підтримки та розвитку національної

ідентичності може сприяти зміцненню соціального об'єднання та культурного розвитку. Однак, коли націоналізм перетворюється на екстремізм чи загрожує правам меншин, він може призвести до соціальних конфліктів та внутрішніх напружень.

Екстремізм, як явище, виникає на тлі соціальних та культурних протиріч, які можуть бути використані для формування радикальних поглядів та настроїв. Спроба знайти виходи в екстремізмі може бути приведена до загострення суспільних проблем, зокрема підсилення нерівності та зростання криміналізації. Важливо визнати, що екстремізм не завжди виражається насильницькими діями, і його причини можуть бути багатогранними.

Тероризм є загрозою для глобальної безпеки. Організації, такі як Аль-Каїда, використовують терористичні дії для досягнення політичних мет. Попри зусилля урядів та міжнародних організацій у протистоянні тероризму, виникає необхідність постійного удосконалення стратегій та співпраці для забезпечення безпеки націй та громадян.

Ці явища взаємодіють та можуть взаємопідсилити одне одного. Подолання їх наслідків вимагає комплексного підходу, який включає в себе ефективну економічну політику, соціальну справедливість, толерантність та міжнаціональний діалог. Глобальні стратегії безпеки також виглядають необхідними для протидії тероризму та екстремізму на міжнародному рівні.

Сучасний світ стикається з рядом серйозних викликів у сфері міжнародних відносин, особливо в контексті конфліктів та воєн, які мають значущий вплив на глобальну стабільність та безпеку. Отже, виходячи з вищенаведеного, слід сказати, що війни та конфлікти у сучасному світі стають більш складними та багатогранними явищами. Вони не обмежуються лише територіальними чи ідеологічними розбіжностями, але включають елементи культурних, економічних та соціальних розходжень. Причини конфліктів розмаїті, включаючи політичні, соціокультурні та психологічні фактори. Політичні та економічні стратегії ведуть до напруженості в міжнародних відносинах, в той час як соціокультурні та психологічні аспекти можуть

впливати на готовність народів до конфліктів. Регіональні конфлікти можуть перерости в міжнародні, залучаючи нових учасників та маючи великий вплив на глобальний порядок та безпеку. Важливо враховувати цей аспект при розробці стратегій урегулювання конфліктів.

Загалом, розуміння різноманітності факторів, які визначають конфлікти, є ключем до розвитку ефективних міжнародних стратегій запобігання та врегулювання конфліктів у сучасному світі. Невирішені конфлікти представляють серйозну загрозу для глобальної стабільності та потребують комплексного та узгодженого підходу від міжнародного співтовариства.

З'ясовано важливість та різноманітність механізмів та ініціатив, спрямованих на забезпечення міжнародної безпеки та підтримку миру. Регіональні організації, такі як ЛАД, АС, ОАГ, НАТО, СНД, ОДКБ, відіграють ключову роль у формуванні колективної відповідальності та реагуванні на загрози збройного конфлікту.

Організація Безпеки та Співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Співдружність Незалежних Держав (СНД) визначаються чіткою правовою базою, що дозволяє їм проводити миротворчі операції та втручання в регіональні конфлікти. Кодекс поведінки та антикризові механізми в ОБСЄ свідчать про спроби розробити стандарти та інструменти для вирішення конфліктів.

Реакція на вплив НАТО з боку СНД та ОДКБ вказує на конкурентні динаміки в геополітичному просторі. Росія, яка грає ключову роль в СНД та ОДКБ, використовує ці організації для збалансування впливу Заходу в регіоні та збереження власних стратегічних інтересів.

Міжнародні договори та домовленості з контролю за озброєнням визначаються як ключовий елемент глобальної безпеки. Вони стримують гонку ядерних озброєнь та забезпечують обмеження виробництва та використання різних видів зброї.

Загалом, аналіз дозволяє зробити висновок, що для забезпечення стабільності та миру в світі необхідне взаємодія різних акторів на різних

рівнях, від регіональних організацій до глобальних договорів, з фокусом на правових та дипломатичних механізмах.

Російська агресія проти України викликала серйозні виклики для системи міжнародної безпеки, а зокрема для Ради Безпеки ООН. Незважаючи на визначені статутом ООН цілі та принципи, цей конфлікт демонструє неефективність Ради Безпеки у вирішенні кризових ситуацій.

На етапі анексії Криму, Рада Безпеки ООН не зуміла ефективно втрутитися та запобігти подальшому розвитку конфлікту. Вето Росії у блокуванні резолюцій та рішень Ради Безпеки стало фактором, який суттєво ускладнив можливість вирішення ситуації.

Докладний аналіз показав, що Рада Безпеки ООН, не дивлячись на свої певні можливості та функції, не виявилася достатньою у дії під час найбільшої європейської війни ХХІ століття. Проблеми бюрократизації та відсутність ефективних механізмів реагування на кризи стали очевидними.

Отже, сучасна ситуація світової політики вимагає серйозного перегляду та підсилення ролі та інструментів, що володіють міжнародними організаціями, зокрема Радою Безпеки ООН, для більш ефективного забезпечення світового миру та безпеки.

Ключовим елементом у галузі забезпечення міжнародної безпеки є співпраця між суб'єктами міжнародного права. Незаперечно, що будь-яка соціальна спільнота, особливо державні утворення, прагне гарантувати свою безпеку за допомогою правових механізмів. У свою чергу, якість правових норм залежить від рівня безпеки. Право виступає як інструмент регулювання використання політичних і силових методів для забезпечення безпеки. Проте досягнення такої рівноваги є завданням високої складності. Схоже на те, що право має свої обмежувальні рамки для регламентації численних аспектів забезпечення безпеки.

Незважаючи на це, важливість правового регулювання міжнародних відносин та гарантування міжнародної безпеки визнана. Потреба у правильному виборі методів забезпечення безпеки породжує нові виклики в

цій галузі. Таким чином, розуміння проблем забезпечення міжнародної безпеки, пошук та впровадження гуманних методів їх вирішення, укладення компромісів у міжнародних конфліктах, тісне співробітництво держав у створенні ефективних систем безпеки, а також визнання рівноправ'я державами є ключовими чинниками для покращення міжнародної безпеки. Це сприяє уникненню чи зменшенню потенційних загроз у майбутньому. Чітке розуміння механізму забезпечення колективної безпеки має на меті допомогти суб'єктам міжнародного права керувати ситуаціями конфлікту шляхом використання чіткого алгоритму дій та акцентувати увагу на превентивних заходах для забезпечення миру та безпеки.

Сучасна система міжнародної безпеки переживає кризу. Військова агресія Росії проти України підірвала основи регіональної та глобальної стабільності, порушивши довіру до ефективності міждержавних безпекових організацій та режимів нерозповсюдження зброї. Геополітичне й гео економічне протистояння між провідними країнами світу суттєво загострилося. Російсько-українська війна стає частиною загальної суперечності між демократією та авторитаризмом на світовому рівні. У той час як демократизація Росії при існуючому путінському режимі виглядає сумнівною, світова підтримка України, яка бореться за демократію, набуває важливості.

В економічній та енергетичній безпеці, а також у справі торгівлі нафтою і газом ключовим є вимір російсько-української війни. Росія використовує цей важіль впливу для підтримки військової агресії та фінансування бойових дій в Україні, тому питання ембарго на російські енергоносії стає актуальним для припинення конфлікту.

Міжнародні організації виявилися неефективними в попередженні та зупиненні російської агресії. Керівництво ООН визнало свої прорахунки в політиці стосовно Росії. Однак ООН, Рада Європи, ЄС та Організація американських держав засудили агресію Москви та вжили заходів для ізоляції Росії на міжнародній арені. Засуджуючи агресивну політику Кремля,

Генеральна Асамблея ООН відзначила міжнародну ізоляцію Росії, хоча Рада Безпеки залишається паралізованою через право вето Росії. Можлива подальша трансформація органу, з урахуванням рішення Генеральної Асамблеї вимагати виправдання права вето від постійних членів Ради Безпеки. Хоча малоімовірно, що постійні члени РБ ООН втратять свої повноваження, можливе збільшення ролі Генеральної Асамблеї та подальша ізоляція Росії.

Роль НАТО для євроатлантичної безпеки залишається важливою. Україна зараз не просто захищає свій суверенітет, але й прагне миру, демократії та гідності в усьому світі. Наша держава вже довела свою надійність як союзник Альянсу. Різні варіанти мирної угоди між Росією та Україною можливі, і разом із ними різні формати співробітництва України з НАТО. Однак співпраця з альянсом має тривати, забезпечуючи Україні переваги не лише в області безпеки, але й у соціально-економічних аспектах. Крім того, співробітництво з НАТО може сприяти швидшому вступу до Європейського Союзу, оскільки більшість країн ЄС одночасно є членами альянсу.

Україна вже стала прикладом сміливої та стійкої держави, а зараз їй випала можливість виступити лідером світової політики, іншими акторами на основі власного морального прикладу. Ймовірно, Україна відіграє ключову роль у трансформації міжнародної безпекової системи, зупиняючи державу-агресора і терориста. Важливо підкреслити актуальність двосторонніх домовленостей про безпеку між країнами, доповнюючи військові альянси. У цьому контексті Україна має намір включити держави-члени РБ ООН, такі як Велика Британія, Китай, США і Франція, а також Туреччину, Німеччину, Польщу та Ізраїль, серед майбутніх гарантій безпеки.

Майбутній порядок безпеки буде визначений переможцями російсько-української війни, і серед них очікується Україна та держави, які надають їй підтримку. Цей новий міжнародний лад може мати багатополярну структуру та високий рівень конфліктогенності, оскільки в світі виникають центри впливу із різними наборами цінностей. Однак в той самий час нова система безпеки у взаємозалежному світі може отримати шанс на глобальне

сформування, враховуючи вивчені уроки щодо важливості підтримки міжнародного права та енергетичної незалежності, проблем ядерного шантажу та режиму нерозповсюдження, а також розрізних тенденцій авторитаризму та демократії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Священний Союз – спроба умиротворення Європи. URL: <https://zbruc.eu/node/41897> (дата звернення: 20.11.2023).
2. Ціватий В. Віденський конгрес (1814-1815 рр.): інституціональні та політико-дипломатичні здобутки доби раннього Нового часу (погляд із XXI століття). *Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць*. 2015. №26. с. 89-91.
3. Шибаніц Д.М. Діяльність Ліги націй у сфері підтримання міжнародного миру та безпеки: історико-правовий аналіз. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. №24. с. 121-124.
4. Міжнародні відносини в 1920-х рр.. URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/world-history-10-class-2018-gisem-profil-level/7.php> (дата звернення 21.11.2023)
5. Безпека та врегулювання конфліктів у світі. URL: <http://lvivmun.sii.org.ua/security-council/#:~:text=%D0%A0%D0%B0%D0%B4%D0%B0%20%D0%91%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B8%20%D0%9E%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97%20%D0%9E%D0%B1%D1%94%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%85,%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B5%20%D1%87%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%20%D1%96%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%20%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%BE>. (дата звернення 21.11.2023)
6. Євроатлантична інтеграція. URL: <https://hust.osv.org.ua/evroatlantichna-integraciya-11-00-02-01-07-2019/> (дата звернення: 22.11.2023).
7. Статут ООН. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgglefindmkaj/https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf (дата звернення: 22.11.2023).

8. Безпека у глобальному світі / В. Ю. Константинов, І. О. Мінгазутдінов, М. Г. Капітоненко, С. П. Галака, Р. А. Кривонос // Міжнародні системи та глобальний розвиток : підручник / кер. авт. колективу О. А. Коппель ; за ред. Л. В. Губерського, В. А. Манжолі. – Київ : “Київський університет”, 2008. – С. 389-468.
9. Північноатлантичний договір Вашингтон, округ Колумбія, 4 квітня 1949 року. URL : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/950_008. (дата звернення: 22.11.2023).
10. Фесенко М. В. Проблеми та перспективи формування нового міжнародного порядку в умовах нестаціонарності. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2014. Вип. 120 (ч.1). С. 113-126.
11. Уткин А.И. Глобализация: процесс и осмысление. К: Знання. 2001. 254 с.
12. Ботвінов Р., Гірман А., Грачевська Т. Питання зовнішньої політики України в контексті євроатлантичної інтеграції. Геополітика України: історія і сучасність. 2021. № 2(27). С. 9-17.
13. Мазуренко І. М. Геополітичні характеристики як форма реалізації геополітики. Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. 2019. № 2. С. 14-21.
14. Андерсон Б. Воображаемые сообщества. Размышления об истоках и распространении национализма. пер. с англ. В. Г. Николаева Москва: Канон-пресс-Ц; Кучково поле, 2001. 288 с.
15. Гелнер Е. Нації та націоналізм. Націоналізм. пер. з англ. Г. Касьянов. Київ: Таксон, 2003. 300 с.
16. Хантингтон С. Кто мы?: Вызовы американской национальной идентичности. пер. с англ. А. Башкирова. Москва : АСТ; Транзиткнига, 2004. 635 с.
17. Morgenthau H. J. Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace. Fith Edition, Revised. New York: Alfred A. Knopf, 1978. 653 p.

18. Hickman J. Why have few journalists been prosecuted for incitement to war crimes? *European Journal of Communication*, 2018. doi:10.1177/0267323118790151.
19. Tellidis I., & Kappler, S. Information and communication technologies in peacebuilding: Implications, opportunities and challenges. *Cooperation and Conflict*, 51(1). 2016. P. 75-93.
20. Timmermann W. K. Incitement in international law. *Incitement in international law* (pp. 1-287). 2014. URL: www.scopus.com.
21. Burgess D. R., Jr. The politics of piracy: Crime and civil disobedience in colonial america. *The politics of piracy: Crime and civil disobedience in colonial America* (pp. 1-294). 2014. URL: www.scopus.com
22. Garrod M. The protective principle of jurisdiction over war crimes and the hollow concept of universality. *International Criminal Law Review*, 12(5). 2012. P. 763-826.
23. Depiazza J. Denial of fair trial as an international crime: Precedent for pleading and proving it under the rome statute. *Journal of International Criminal Justice*, 15(2). 2017. P. 257-289. doi:10.1093/jicj/mqx011/
24. Lamont, C. K. International criminal justice and the politics of compliance. *International criminal justice and the politics of compliance* (pp. 1-220). 2013. URL: www.scopus.com.
25. Joy C. L. Crimes against cultural heritage in timbuktu. *Anthropology Today*, 34(1). 2018. P. 15-17. doi:10.1111/1467-8322.12404.
26. Ovchinskij V.S., Kochubey M.A. Extremist Organizations in the USA. URL: <https://elibrary.ru/item.asp?id=13227234>.
27. Badar M.E. The Road to Genocide: The Propaganda Machine of the Self-declared Islamic State (is). *International criminal law review*. № 16 (2016) P. 409-410.
28. Функціонально можливі інструментальні засоби протидії поширенню ідей екстремізму і тероризму в мережі Інтернет. URL: <http://www.bibliofond.ru/view>.

29. Ожегов С.І., Шведова Н Тлумачний словник російської мови. Москва. 1992. С. 824
30. Білас І.Г. ООН та сучасні виклики і загрози міжнародній спільноті та безпеці в умовах глобалізації. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2001. С.34-39.
31. Нгуен Куок Динь. Міжнародне публічне право в 2-х т. Київ: Сфера. 2001. Т.1. 440 с.
32. Ігнатенко Г.В., Тіунов О.І., Міжнародне право: підручник. Москва: Норма-інфра. 1999. 584 с.
33. Mills L., McLaughlin. Ch. World politics in transition. New York. 1956. 757 p.
34. Кулжабаєва Ж.О. Методологічні та теоретичні основи правового дослідження економічної безпеки. *Державне управління та державна служба*. 2009. №1. С. 73-81.
35. Модернізація або смерть: які питання ставить Україна перед НАТО?. URL: https://gazeta.ua/articles/posuti/modernizaciya-abo-smert-yaki-pitannya-stavit-ukrayina-pered-nato-stattya-oleksandra-krayeva/1080417?fbclid=IwAR2EnZGrR4sOtIm8Yv8_Q2VysFEz0y_7QyxH1R7TrXiqL_XsIhGVYCOSArw (дата звернення: 02.12.2023)
36. Чому Україні важливо бути на саміті G20. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/04/30/7343055/> (дата звернення: 02.12.2023)
37. Власов О.В. Сучасне розуміння поняття «міжнародна колективна безпека». *Діджиталізація науки як виклик сьогодення*: матер. V Міжнародної студ. наук. конф. (Суми, 8 грудня 2023 р.) Суми. 2023. С. 97-99.
38. Власов О.В. Історичний огляд формування концепції міжнародної колективної безпеки. *Modern problems of science, education and society. proc. of X International scien. and pract. conf. (Kyiv, December 4-6, 2023)*. Kyiv. 2023. P. 1943-1948.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

SCI-CONF.COM.UA

**MODERN PROBLEMS OF
SCIENCE, EDUCATION
AND SOCIETY**

**PROCEEDINGS OF X INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
DECEMBER 4-6, 2023**

**KYIV
2023**

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

394.	<i>Вербицька Ю. М., Чорна А. Г.</i>
ЗЛОЧИННІСТЬ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	1940
395.	<i>Власов О. В.</i>
ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ
МІЖНАРОДНОЇ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ	1943
396.	<i>Волков Ю. М., Меліхов М. А.</i>
СТАТТЯ НА ТЕМУ: СТАТИЧНІ ЕЛЕМЕНТИ ЯК БАЗОВА
ОСНОВА ВІДПРАЦЮВАННЯ ТЕХНІКИ СТРІЛЬБИ	1949
397.	<i>Врубльовська Х. С., Колос К. А., Чорна А. Г.</i>
ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗАПОБІГАННІ
КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	1957
398.	<i>Гаврилова А. С.</i>
СВОБОДА ДОГОВОРУ. МЕЖІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ
СВОБОДИ ДОГОВОРУ	1960
399.	<i>Галушинецька К. О., Телійчук В. Г.</i>
ЩОДО ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ОПЕРАТИВНИМИ
ПІДРОЗДІЛАМИ НАРКОЗЛОЧИННОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	1964
400.	<i>Галушинецька К. О.</i>
PROBLEM OF USING LEGAL TERMINOLOGY IN UKRAINIAN
LEGISLATION	1968
401.	<i>Геращенко В. С., Москаленко Д. А., Бодирєв Д. А.</i>
ПРОБЛЕМАТИКА ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ШЛЯХИ
ВИРІШЕННЯ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	1971
402.	<i>Геращенко В. С., Литвінова В. Р., Чорна А. Г.</i>
ВИДИ І ЕТАПИ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ:
АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	1975
403.	<i>Геращенко В. С., Литвінова В. Р., Неклеса О. В.</i>
ПІДСТАВИ І ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ЗВІЛЬНЕННЯ
ОСОБИ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	1978
404.	<i>Глотова Г. В., Чорна А. Г.</i>
ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ.
ПРОФІЛАКТИКА КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ ПОЛІЦІЇ	1980
405.	<i>Голубенко Ю. А., Копилов Е. В.</i>
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	1984
406.	<i>Голубєва Д. В., Савенко В. П.</i>
ОСНОВНІ ДЕТЕРМІНАНТИ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В
УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ	1987
407.	<i>Гонтар А. А., Логінова М. В.</i>
ПИТАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ Й БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА
КРИЗЬ ПРИЗМУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	1992

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

**ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ МІЖНАРОДНОЇ
КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ**

Власов Олександр Володимирович,
Студент
Донецького національного університету
імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна

Вступ. З урахуванням складних перетворень та трансформацій в міжнародних відносинах, питання забезпечення безпеки завжди займало ключове місце у діалозі між державами. Концепція міжнародної колективної безпеки відображає не лише зусилля попередити війни, але й прагнення створити сприятливе глобальне середовище для розвитку та співпраці. Цей історичний огляд розкриє основні стадії формування цієї концепції, наукові погляди та реальні приклади, що ілюструють її реалізацію.

Мета роботи. Метою даної роботи є проведення історичного огляду процесу формування концепції міжнародної колективної безпеки. Дослідження спрямоване на визначення ключових подій, етапів та впливових факторів, які вплинули на розвиток цієї концепції протягом часу. Аналіз історичних контекстів дозволить зрозуміти еволюцію підходів до міжнародної колективної безпеки та виявити основні тенденції та виклики, які супроводжували цей процес. Висновки дослідження сприятимуть кращому розумінню сучасних викликів та можливостей у сфері міжнародної безпеки.

Результати та обговорення. Зародження і ранні форми співпраці у контексті міжнародної безпеки охоплюють різноманітні історичні періоди та культури, де вже тоді почали виявлятися основні принципи та прагнення до спільності зусиль для забезпечення колективної безпеки.

У давні часи, коли державні кордони відзначалися менше чітко, племена та мали держави часто об'єднувалися в альянси або коаліції, щоб відстоювати свої інтереси та відвертати загрози зовні. Наприклад, давньогрецькі міста-держави створювали федерації, такі як Делійський союз, для спільної

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

оборони та захисту від перської експансії. У Давньому Римі, Римська республіка утворила різні альянси та супутні держави, щоб утримувати військову силу та спільно долати загрози від племен-ворогів.

Важливим історичним етапом було створення Співдружності Шести Націй у Середньовічній Європі. Цей альянс об'єднав шість міст-держав, що знаходилися біля Середземного моря, з метою спільної торгівлі та захисту від піратства. Співдружність забезпечувала безпеку морських та торговельних маршрутів, здійснюючи патрулювання та спільні військові операції.

Ще одним прикладом є Священний альянс, створений після наполеонівських війн в XIX столітті. Основні європейські держави, такі як Росія, Австрія та Пруссія, уклали цей союз, вірячи, що вони спільно можуть зберегти мир та стабільність в Європі [1].

Історія також демонструє появу міжнародних конгресів та конференцій, які відбувалися в XIX столітті. Наприклад, Конгрес у Відні 1814-1815 років після кінця Наполеонівських війн встановив новий європейський порядок, покладаючи акцент на збереження стабільності та балансу сил [2].

Всі ці історичні приклади демонструють, як ідея співпраці та колективної безпеки була вбачена в давні часи як важливий інструмент забезпечення стабільності та захисту від загроз.

Ліга Націй, яка виникла після завершення Першої світової війни, може бути визнана однією з найважливіших спроб створення систематичної співпраці між державами з метою забезпечення міжнародної безпеки та миру.

Створена на підставі принципів "суверенності та територіальної цілісності держав", Ліга Націй мала на меті запобігання новим конфліктам шляхом розв'язання міжнародних спорів через мирні переговори та арбітраж. Основна ідея полягала в тому, щоб держави здійснювали колективну оборону та спільні дії для стримування агресорів.

Один з ключових документів Ліги Націй - Статут, був частиною Версальського договору 1919 року [3]. Статут містив важливий принцип колективної безпеки, відповідно до якого напад на одну державу вважався

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

нападом на всі члени Ліги. Це передбачало обов'язок інших держав допомагати атакованій державі відвертати агресію.

Наприклад, у 1920-х роках Ліга успішно вирішила суперечку між Швецією та Фінляндією щодо Аландських островів, яка могла призвести до військового конфлікту. Ліга зобов'язала Фінляндію передати острови Швеції під міжнародним наглядом, що дозволило уникнути насильства [4].

Однак недоліки та обмеження Ліги стали очевидними у випадках, коли деякі держави порушували її принципи. Ліга не мала своїх власних військових сил, а спирався на внесення військового контингенту держав-членів в разі загрози. Процес прийняття рішень був неефективним, адже кожна держава мала право вето, що призводило до паралізування діяльності.

Після того, як Ліга не змогла запобігти Другій світовій війні, її роль та значущість стали суттєво занедбані. Однак ідея колективної безпеки, яка була розроблена та випробувана через досвід Ліги Націй, визнається дотепер як важливий елемент міжнародної політики. У 1945 році Організація Об'єднаних Націй була створена з метою виправити недоліки Ліги та побудувати міцний міжнародний інститут для забезпечення миру та стабільності на міжнародній арені.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) виступила як наступна спроба побудувати систему колективної безпеки та співпраці між державами з метою забезпечення світового миру та зменшення загроз.

ООН створила у себе значно більше можливостей та інструментів для забезпечення міжнародної безпеки порівняно з Лігою Націй. Організація мала власні миротворчі сили, можливість налагоджувати економічні санкції та медіаторські дії у міжнародних конфліктах. Головною ціллю ООН було зберегти світовий мир, розвивати співпрацю між націями та вирішувати міжнародні спори шляхом мирних засобів.

Принцип колективної безпеки, який передбачав взаємну допомогу в разі агресії однієї держави проти іншої, знову став важливою складовою ООН. Організація створила Раду Безпеки, у якій п'ять постійних членів - Сполучені

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

Штати Америки, Російська Федерація, Велика Британія, Франція та Китай, мають право вето, що дозволяє їм блокувати будь-яке рішення. Це може бути інструментом як для попередження конфліктів, так і для застосування політичного чи економічного тиску на інші держави [5].

Проте, на практиці, ідеалізм ООН не завжди відповідає реальності. Розблокування рішень у Раді Безпеки може бути дуже складним завданням через вето постійних членів. Деякі країни можуть використовувати своє право вето для власних інтересів, не завжди відповідаючи принципам загальної безпеки.

Крім того, ООН має часом обмежену ефективність в реагуванні на глобальні виклики, такі як тероризм, конфлікти з бідністю та екологічні кризи. Водночас, зростання геополітичних ризиків, напруженість міжнародних відносин та важкість забезпечити консенсус серед всіх держав часто ускладнюють вирішення проблем.

Зважаючи на це, ООН залишається суперечливою інституцією, яка продовжує викликати обговорення щодо її ролі та можливостей у забезпеченні міжнародної колективної безпеки.

Сучасні реалії та виклики в контексті міжнародної колективної безпеки відображають складну та змінну картину світової політики. Глобалізація, технологічний прогрес та розмаїття загроз створюють нові вимоги до співпраці між державами та міжнародними організаціями.

Тероризм та кіберзагрози. Зростання терористичних актів та кібератак свідчать про те, що традиційні методи забезпечення безпеки потребують перегляду. Терористичні групи використовують нові технології для координації та реалізації своїх планів. Міжнародна співпраця в області протидії тероризму та кіберзагрозам стала надзвичайно важливою, оскільки ці загрози не зупиняються на кордонах.

Глобальні пандемії. Криза COVID-19 підкреслила важливість міжнародної співпраці в управлінні пандеміями та охороні здоров'я. Здатність вчасно взаємодіяти та обмінюватися інформацією є вирішальною для

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

ефективної боротьби з пандеміями та мінімізації їхніх соціально-економічних наслідків.

Зміни клімату. Поглиблююча криза зміни клімату вимагає спільних зусиль держав для зменшення викидів парникових газів та адаптації до нових умов. Міжнародні угоди, такі як Паризька угода, є спробами об'єднати зусилля у боротьбі з цією загрозою.

Геополітичні конфлікти. Зростання геополітичних напружень між державами може викликати нові конфлікти, що потребують міжнародних дипломатичних зусиль для забезпечення стабільності та миру.

Кризи в районах конфліктів. Воєнні конфлікти та кризи в різних районах світу залишають під загрозою міжнародний порядок. Європа, Близький Схід, Північна Африка та Азія продовжують бути місцями непевності та небезпеки.

Політичні дисгармонії. Розбіжності між державами у питаннях безпеки, торгівлі та іншій політиці можуть призвести до великих напружень, які потребують дипломатичних зусиль для їх вирішення.

У контексті цих викликів, міжнародна співпраця залишається незрівнянно важливою. Організації, такі як ООН, НАТО, Європейський Союз та інші, грають роль у спільній реалізації стратегій забезпечення безпеки та стабільності. Мультисторонні угоди, дипломатичні зусилля та використання міжнародних організацій допомагають вирішувати важливі питання та зменшувати ризики конфліктів на світовій арені.

За останніми століттями ідея міжнародної колективної безпеки розвивалася від примітивних племінних альянсів до складних міжнародних організацій та угод. Від раних спроб об'єднатися для захисту від загроз до формальних структур співпраці, як Ліга Націй та Організація Об'єднаних Націй, історія відзначає постійне прагнення держав забезпечити стабільність та мир на міжнародному рівні. Ліга Націй спробувала систематизувати співпрацю для забезпечення безпеки, але зіткнулася з обмеженнями, які призвели до її невдачі попередити Другу світову війну. Організація Об'єднаних Націй, виникла як

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ А

наступник, розширила можливості для міжнародної співпраці, але також стикалася з викликами, такими як вето в Раді Безпеки та складність вирішення глобальних проблем.

Висновки. Сучасний світ стикається з новими викликами, такими як тероризм, кіберзагрози, глобальні пандемії, зміни клімату та геополітичні конфлікти. Відповідно, міжнародна співпраця стає ще важливішою для забезпечення миру та безпеки. Організації та міжнародні угоди відіграють роль у спільному вирішенні проблем та управлінні загрозами.

Зважаючи на різноманітність викликів та потребу у глибокій співпраці, історія показує, що забезпечення міжнародної колективної безпеки є невід'ємною частиною еволюції світового порядку. Це вимагає постійних зусиль держав, організацій та індивідів для вирішення спільних викликів та побудови майбутнього на основі співпраці та розуміння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Священний Союз – спроба умиротворення Європи. URL: <https://zbruc.eu/node/41897> (дата звернення: 20.11.2023).
2. Циватий В. Віденський конгрес (1814-1815 рр.): інституціональні та політико-дипломатичні здобутки доби раннього Нового часу (погляд із XXI століття). *Рівненський державний гуманітарний університет. Збірник наукових праць*. 2015. №26. с. 89-91.
3. Шибаніц Д.М. Діяльність Ліги націй у сфері підтримання міжнародного миру та безпеки: історико-правовий аналіз. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. №24. с. 121-124.
4. Міжнародні відносини в 1920-х рр.. URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/world-history-10-class-2018-gisem-profil-level/7.php> (дата звернення 21.11.2023)
5. Безпека та врегулювання конфліктів у світі. URL: <http://lvivmun.sii.org.ua/security-council/#:~:text=%D0%A%B0%BE> (дата звернення 21.11.2023)

ДОДАТОК Б

МАТЕРІАЛИ V МІЖНАРОДНОЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ
НАУКИ ЯК ВИКЛИК
СЬОГОДЕННЯ

М. СУМИ, УКРАЇНА

**8 ГРУДНЯ
2023 РІК**

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Б

8 грудня 2023 рік • Суми, Україна • Молодіжна наукова ліга

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ ЧАСУ ТА ЗАПОБІГАННЯ СТРЕСУ Васильєва А.В., Науковий керівник: Самко О.О.	71
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ В СФЕРІ МЕНЕДЖМЕНТУ УКРАЇНИ Ключник Я.Ю., Науковий керівник: Малюшкіна О.Л.	74
ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ОСНОВ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ Ільчишенко Я.С., Науковий керівник: Гончарук Н.Т.	76
ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ Баліна Я.С., Науковий керівник: Носач Н.С.	79

СЕКЦІЯ 5.**СОЦІАЛЬНА РОБОТА ТА СОЦІАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ**

ПЕРЕГОВОРИ ЯК ОСНОВА МЕХАНІЗМУ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА: ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКА ПРАКТИКА Ганцлик В.О., Науковий керівник: Кравець І.М.	81
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ Пупейко С.Р., Науковий керівник: Козьмук Н.І.	84
ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ЧЛЕНІВ РОДИН ВЕТЕРАНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ Барановська В.В., Науковий керівник: Захаріна Т.І.	86
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЛІТНІХ ЛЮДЕЙ, ЯКІ Є ОТРИМУВАЧАМИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ЦЕНТРУ Тимошко С.С., Науковий керівник: Захаріна Т.І.	89
ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА З ОСОБАМИ ПОХИЛОГО ВІКУ У ПЕРІОД ЇХ АДАПТАЦІЇ ДО НОВОГО СОЦІАЛЬНОГО СТАТУСУ Карпенко І.В., Науковий керівник: Єгорова К.Г.	91

СЕКЦІЯ 6.**МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ**

ОЦІНКА ІМІДЖУ УКРАЇНИ ДО ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ Мамедова Лейла Гурбан кизи, Науковий керівник: Лимар В.В.	94
СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ «МІЖНАРОДНА КОЛЕКТИВНА БЕЗПЕКА» Власов О.В.	97

СЕКЦІЯ 7.**ПРАВО ТА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО**

АКТУАЛЬНІСТЬ ЮРИДИЧНО-ПРАВОВОГО (DUE DILIGENCE) АУДИТУ В ПОВООЄННІЙ ВІДЕУДОВІ УКРАЇНИ Журавська А.О., Науковий керівник: Кур'ян В.В.	100
--	-----

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Б

8 грудня 2023 рік • Суми, Україна • Молодіжна наукова ліга

Власов Олександр Володимирович, студент

*Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця, Україна***СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ПОНЯТТЯ
«МІЖНАРОДНА КОЛЕКТИВНА БЕЗПЕКА»**

Сучасне розуміння поняття "міжнародна колективна безпека" є результатом комплексного розвитку міжнародних відносин та постійних змін у світовому політичному, соціальному та економічному контекстах. Воно охоплює широкий спектр питань та викликів, з якими стикається міжнародна спільнота, спрямованих на забезпечення миру, стабільності та безпеки на глобальному рівні.

Перш за все, сучасне розуміння міжнародної колективної безпеки враховує широкий спектр загроз, з якими суспільство стикається сьогодні. Від традиційних воєнних конфліктів і тероризму до нових викликів, таких як кібербезпека, пандемії, кліматичні зміни та нерозповсюдження ядерної зброї, міжнародна колективна безпека стала більш комплексною та мультидисциплінарною.

Другим важливим аспектом сучасного розуміння є визнання взаємозв'язку між безпекою держави та безпекою людини. Це означає, що міжнародна колективна безпека не обмежується лише захистом державних кордонів і військовою безпекою, але також включає забезпечення прав людини, соціально-економічного розвитку та запобігання глобальним кризам, що впливають на життя людей.

Третім аспектом є визнання значення спільної дії та колективних зусиль у забезпеченні міжнародної безпеки. У світі, де глобальні проблеми перетинають національні кордони, співпраця, діалог та міжнародна система правил і норм стають ключовими чинниками успіху. Організації, такі як Організація Об'єднаних Націй, Рада Безпеки та регіональні блоки, сприяють координації дій, розробці стратегій та спільному реагуванню на загрози міжнародної безпеки.

Нарешті, сучасне розуміння міжнародної колективної безпеки визнає важливість участі цивільного суспільства та недержавних акторів у забезпеченні безпеки. Громадянське суспільство, неурядові організації, приватний сектор та академічна громадськість виконують важливу роль у формуванні стратегій, викладенні ідей та просуванні рішень для досягнення міжнародної колективної безпеки.

Загалом, сучасне розуміння міжнародної колективної безпеки відображає складний характер сучасних викликів та потребу в глобальній співпраці та колективних зусиль. Це вимагає постійного оновлення стратегій, адаптації до нових загроз та залучення всіх сторін, включаючи держави, цивільне суспільство, приватний сектор та недержавні актори. Забезпечення міжнародної колективної безпеки стає важливим завданням у сучасному світі, де виклики та загрози стають все більш складними та взаємозв'язаними.

З плином часу та зміною глобальних умов, концепція "міжнародної колективної безпеки" набула нових аспектів та вимірів. Важливою частиною сучасного розуміння є розширений погляд на загрози, що можуть впливати на безпеку, включаючи соціально-економічні нерівності, внутрішні конфлікти, порушення прав людини та культурні розбіжності.

Міжнародна колективна безпека також відображає важливість збереження та

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Б

Діджиталізація науки як виклик сьогодення

підтримання міжнародного правопорядку. Вона залежить від дотримання міжнародних правил, угод та норм, які регулюють поведінку держав та їхні взаємовідносини. Стримування агресії, запобігання конфліктам та розв'язання спорів мирними шляхами стали невідмінною складовою міжнародної колективної безпеки.

Сучасне розуміння також засвідчує важливість включення різноманітних акторів у зусилля щодо міжнародної безпеки. Окрім держав, непередбачуваність сучасних загроз вимагає взаємодії з громадськими організаціями, приватними компаніями, активістами, а також об'єднаннями держав за регіональними принципами, як Європейська унія, Африканський союз та інші.

Систему міжнародної колективної безпеки можна розглядати з двох аспектів – універсального та регіонального. Система міжнародної колективної безпеки в універсальному аспекті створена на основі Статуту Організації Об'єднаних Націй та передбачає координовані дії держав відповідно до прийнятих Організацією Об'єднаних Націй рішень [1]. Початок відліку історії універсальної системи колективної безпеки датується 1 січня 1942 року, коли була прийнята Декларація Об'єднаних Націй, що була спрямована на протидію союзу у складі 47 держав антигітлерівській коаліції. Однак, у післявоєнний період була створена всесвітня система колективної безпеки у вигляді Організації Об'єднаних Націй, провідними цілями якої стало збереження миру у всьому світі та протидія наявним загрозам.

Відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй система колективних заходів полягає у: заходах по забороні загрози силою або її застосуванні у відносинах між державами; заходах мирного дозволу міжнародних суперечок; заходах роззброєння; заходах з використання регіональних організацій безпеки; тимчасових заходах по припиненню порушень миру; примусових заходах з безпеки без використання збройних сил; примусових заходах безпеки з використанням збройних сил [2].

Розглянемо також міжнародну систему колективної безпеки з позицій регіонального аспекту, до складу якого входять угоди та організації, до повноважень яких відноситься забезпечення безпеки в окремих регіонах, країнах або континентах. Створення регіональних систем міжнародної колективної безпеки покликане необхідністю боротьби з локальними конфліктами або актами агресії. Дана форма є ефективною в сучасних умовах, оскільки її є оптимальнішими для запобігання локальних негараздів, що в майбутньому можуть перерости в повномасштабну війну. Можливість створення регіональних угод, органів та організацій, закріплена у пункті 1 статті 52 Статуту Організації Об'єднаних Націй, при умові співмірності їх завдань із завданнями організації. Однак, коло їх повноважень обмежене, оскільки вони не вправі приймати рішення, щодо питань, які стосуються інтересів всіх держав світу або інших регіонів, що не входять до їх складу, тому вони вправі вирішувати питання та приймати рішення щодо них лише щодо регіону, в межах якого вони створені та діють [3, с. 53].

Ще однією важливою компетенцією регіональних систем колективної безпеки в сучасних умовах є сприяння у скороченні та ліквідації зброї, в тому числі і масового знищення. Дана компетентність має на меті зменшення кількості збройних конфліктів та актів агресії у всьому світі.

Для початку проаналізуємо регіональну систему колективної безпеки, що була

ПРОДОВЖЕННЯ ДОДАТКУ Б

8 грудня 2023 рік • Суми, Україна • Молодіжна наукова ліга

створена в 1949 році країнами Західної Європи, які підписали Північноатлантичний договір, тобто Організацію Північноатлантичного договору. Провідними завданнями Організації Північноатлантичного договору, окресленими в договорі стали підтримання миру та безпеки шляхом утримування від загрози силою або її застосування, вирішення міжнародних суперечок мирним способом. В той же час, слід підкреслити, що при створенні Організації Північноатлантичного договору за своєю будовою не відповідала Статуту Організації Об'єднаних Націй, оскільки у її структуру входили держави, що розташовувалися у різних регіонах.

Відповідно до преамбули Північноатлантичного договору, метою діяльності Організації Північноатлантичного договору є об'єднання зусиль всіх її членів для колективної оборони та збереження миру й безпеки. Однак, мета організації, що зазначена в договорі не співвідноситься з заходами щодо створення потужної військової структури.

Крім того, статтею 10 Північноатлантичного договору закріплено, що сторони можуть за одностайною згодою запросити приєднатися до цього Договору будь-яку іншу європейську державу, здатну втілювати у життя принципи цього Договору і сприяти безпеці у Північноатлантичному регіоні [4].

Як слідує з вищевикладеного, задля успішної діяльності регіональної системи міжнародної колективної безпеки існує нагальна необхідність у її постійному удосконаленні з урахуванням нових викликів та загроз, що виникають у світі. Дане удосконалення в першу чергу породжує внесення подальших змін до їх статутних документів, що є базисом їх діяльності та встановлюють механізми їх роботи, порядок вступу до них та виходу з них, а також інші ключові особливості.

Отже, виходячи з вищевикладеного, слід сказати, що глобальна система міжнародної колективної безпеки в особі Організації Об'єднаних Націй та регіональні системи міжнародної колективної безпеки, в особі регіональних організацій спроможна забезпечити особисту безпеку кожної людини та громадянина, держави через забезпечення міжнародної безпеки та миру у всьому світі. Окрім того, міжнародна безпека є важливим фактором забезпечення національної безпеки держави та дієвим механізмом беззбройного захисту у разі акту агресії чи військового конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Євроатлантична інтеграція. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://hust.osv.org.ua/evroatlantichna-integraciya-11-00-02-01-07-2019/>.
2. Статут ООН. [Електронний ресурс] – Режим доступу: chrome-extension://efadabmnnaijprcajpcgkclefidmkaaj/https://unic.un.org/worldworld/unic/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf.
3. Безпека у глобальному світі / В. Ю. Константинов, І. О. Мінгатутдінов, М. Г. Капітоненко, С. П. Галака, Р. А. Кривонос // Міжнародні системи та глобальний розвиток : підручник / кер. авт. колективу О. А. Коппель; за ред. Л. В. Губерського, В. А. Манайли. – Київ : "Київський університет", 2008. – С. 389-468.
4. Північноатлантичний договір Вашингтон, округ Колумбія, 4 квітня 1949 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/950_008.